

*Др Ненад Ђурђевић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу*

*УДК: 338.47:796/799(497.11)
DOI: 10.46793/XIVMajsko.337DJ*

ЗАКЉУЧЕЊЕ УГОВОРА ИЗМЕЂУ СПОРТИСТА И СПОРТСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА ПРЕМА ЗАКОНУ О СПОРТУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ИЗ 2016.*

Резиме

Закон о спорту Републике Србије из 2016. године дефинише спорт као делатност од посебног значаја за Републику Србију. Како нема спорта без спортиста, за ефикасно функционисање спортског система, заснованог на основним вредностима спорта и спортском духу, од суштинске је важност адекватно регулисање односа између спортиста и њихових спортских организација (клубова). Нови Закон о спорту је заменио претходни из 2011. године и у значајној мери је другачије регулисао односе спортиста и спортских организација у односу на тај закон. Сви спортисти се деле на спортисте аматере и професионалне спортисте. Спортиста аматер не мора да буде у уговорном односу са својим клубом, али могуће је закључити два уговора: уговор о стипендирању малолетног спортисте за спортско усавршавање и уговор о бављењу спортом. За статус спортисте аматера није битно да ли спортиста добија накнаду или не за бављење спортом, с тим да се бављење спортским активностима у складу са уговором о бављењу спортом сматра радом ван радног односа, у складу са законом. Уколико се спортиста бави спортским активностима у виду јединог или основног занимања он има статус професионалног спортисте, а однос између њега и спортског клуба регулише се уговором о раду. Аутор у раду анализира одредбе Закона о спорту о уговорима које спортисти закључују са својим клубовима. У раду се указује на одређене проблеме који постоје у пракси.

Кључне речи: спорт, спортиста, Закон о спорту, уговори, спортски клубови.

* Рад је написан у оквиру пројекта Правног факултета Универзитета у Крагујевцу "XXI век – век услуга и Услужног права", бр. 179012, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Закон о спорту Републике Србије (ЗС) ступио је на снагу 16. фебруара 2016. године.¹ Постојеће организације у области спорта наставиле су да раде у складу са новим Законом о спорту (чл. 180. ст. 1. ЗС), с тим да су биле дужне да ускладе своју организацију, рад и опште акте са одредбама Закона о спорту до 16. фебруара 2017. године (чл. 181. ст. 1. ЗС). С друге стране, како је законом предвиђено доношење већег броја подзаконских аката, крајњи рок за њихово доношење био је 16. фебруар 2018. године (чл. 182. ст. 1. ЗС). Већина тих подзаконских аката је донета, тако да је могуће сагледати у којој мери су нови прописи у области спорта у Републици Србији одговорили циљевима због којих је нови Закон о спорту и донет. Због обима рада ми се у раду нећемо посебно бавити питањима законског уређења престанак уговора између спортисте и спортске организације.²

Уговорни односи између спортских организација (клубова) и спортиста представљају у савременом спорту један од кључних сегмената функционисања укупног спортског система, заснованог на основним вредностима спорта (доступност свима под једнаким условима, хуманост, слобода и добровољност, здравље и сигурност, толерантност, етичка прихватљивост, усмереност ка пуном остваривању личности, склад са природног средином и друштвеним окружењем, независност од злоупотреба у политичке, комерцијалне и финансијске сврхе) и спортском духу (посвећеност, поштовање правила и закона, поштовање себе и других учесника, фер плеј и поштење, изузетна достигнућа, карактер и образовање, радост и забава, тимски рад, храброст, заједница и солидарност). За његово ефикасно функционисање од суштинске је важност адекватно регулисање односа између спортиста и њихових спортских организација (клубова). Имајући то у виду, Закон о спорту је уговорним односима између спортиста и спортских организација посветио више чланова, детаљније и прецизније их регулишући него претходни закон из 2011. године.

Према Образложењу које је пратило Предлог закона о спорту, законским решењима је требало постићи више циљева, између којих и установљење система спорта у складу са релевантним међународним документима у области спорта, као и *дефинисање основних права и обавеза спортиста и афирмација положаја врхунских спортиста*. Постављени циљеви доношења новог Закона о спорту у тесној су вези са основним начелима на којима се овај закон заснива. У Образложењу предлога закона је наведено десет основних начела, при чему је на прво место стављено *начело слободног бављења спортом*, како организација у области спорта тако и појединаца, укључујући и спортисте.³

¹ „Сл. гласник РС“, бр. 10/2016.

² Према чл. 12. ст. 3. ЗС, уговор може престати путем утврђивања ништавости, поништења, споразумног раскида уговора или раскида уговора између спортске организације и спортисте због неиспуњења уговорних обавеза.

³ „Концепција Закона заснива се на слободном бављењу спортским активностима и једнакој доступности тих активности свим грађанима без икакве дискриминације.

Имајући у виду да нема спортске организације без спортиста, Закон о спорту је у чл. 35, ст. 1. тач. 1) прописао да је један од услова да би спортска организација могла обављати спортске активности и спортске делатности да има „учлањене или уговором ангажоване спортисте“. Законом је овлашћен министар омладине и спорта да ближе уреди услове које треба да испуни спортска организација да би обављала спортске активности и делатности (чл. 35. ст. 2. ЗС), и он је то учинио Правилником о ближим условима за обављање спорских активности и спортских делатности.⁴ Према чл. 3. овог Правилника, сматра се да спортска организација има учлањене или уговором ангажоване спортисте ако: 1) у колективним спортовима има регистровану, код одговарајућег националног гранског спортског савеза, најмање једну спортску екипу са потребним бројем спортиста у складу са спортским правилима тог савеза; 2) у колективним спортовима има најмање 15 спортиста у млађим и омладинским категоријама, регистрованих код надлежног националног гранског спортског савеза у складу са правилима тог савеза, уколико се спортска организација такмичи у сениорском националном лигашком спортском такмичењу или професионалном такмичењу; 3) у појединачним спортовима има најмање пет спортиста регистрованих код одговарајућег националног гранског спортског савеза, у складу са спортским правилима тог савеза; 4) у спортској рекреацији и другим областима спорта најмање пет спортиста са потписаним приступницама или закљученим уговором у складу са Законом о спорту. Спортска организација обавезна је да учлани или уговором ангажује и региструје код одговарајућег националног гранског спортског савеза потребан број спортиста најкасније до почетка првог наредног прелазног рока од дана свог уписа у надлежни регистар у спортским гранама у којима је предвиђен прелазни рок, а у другим спортским гранама најкасније у року од три месеца од дана свог уписа у надлежни регистар. Ангажовање спортисте врши се искључиво закључењем уговора о раду, уговора о бављењу спортом и уговора о стипендирању за спортско усавршавање.⁵

Полазећи од уставне гаранције слободе удруживања, приватног предузетништва и равноправности свих облика својине, Законом је прихваћен најшири могући оквир за слободно организовање унутар спорта. Спортисти се могу бавити спортом и аматерски и професионално, а спортске организације могу бирати правни и организациони облик (удружење, привредна друштва). Одређена ограничења постоје само у области професионалног спорта. Уважавајући особености спорта и спортских делатности, Закон регулише одређена специфична питања важна за област спорта на посебан начин у односу на решења која постоје у „општим“ законима, у складу са упоредно-правним искуствима.“

⁴ "Службени гласник РС", бр. 42 од 4. маја 2017.

⁵ Према чл. 35. ст. 4. Правилника, испуњеност услова утврђује решењем спортски инспектор у поступку инспекцијског надзора.

1. Уговорне стране

1.1. Спортисти

Са становишта Закона о спорту (ЗС), спортиста је свако оно лице које се бави спортским активностима (чл. 3. ст. 1. тач. 7) ЗС). Ту спадају сви облици физичке и умне активности који, кроз неорганизовано или организовано учешће, имају за циљ изражавање или побољшање физичке спремности и духовног благостања, стварање друштвених односа или постизање резултата на такмичењима свих нивоа (чл. 3. ст. 1. тач. 1) ЗС).⁶ Спортском активношћу спортиста може да се бави или аматерски или професионално, самостално или организовано, од чега зависи и његов правни положај. Сви спортисти се деле на спортисте аматере и професионалне спортисте. Како Закон о спорту појмом спорта обухвата како рекреативни тако и такмичарски спорт, спортисти могу бити рекреативци или такмичари. Спортисти постају „спортисти такмичари“ ако учествују на спортским такмичењима, као чланови спортске организације или самостално, у складу са Законом о спорту и спортским правилима (чл. 3. ст. 1. тач. 10) ЗС), а добијају и одређени спортски ранг (категирију) на основу постигнутих спортских резултата на такмичењима (перспективни спортиста, талентовани спортиста и врхунски спортиста - чл. 3. ст. 1. тач. 11)-13) ЗС).⁷ Појам спортисте рекреативца се може извести из дефиниције спортске рекреације (рекреативни спорт, спорт за све, масовни спорт), утврђене чл. 3. ст. 1. тач. 3) Закона о спорту. Спортиста рекреативац јесте онај спортиста који се добровољно бави физичким вежбањем, односно спортским активностима ради одмора, освежења, забаве, унапређивања здравља или унапређивања сопствених резултата и ради задовољења потреба за кретањем, игром и дружењем.

Како би се јасно разликовао аматерски од професионалног спорта Законом о спорту је (у чл. 3. ст. 1. тач. 24) и 25) прописано да се под аматерским спортским такмичењем сматра оно такмичење које тај статус има у складу са спорским правилима надлежног националног гранског спорског савеза и у коме може наступити највише 20% професионалних спортиста, док се под професионалним спортским такмичењем подразумева оно такмичење које тај

⁶ Шта се све у Србији сматра спортом утврђено је Правилником о спортским гранама и областима спорта у Републици Србији и спортским дисциплинама у оквиру спортских грана и области спорта („Сл. гласник РС“, бр. 51/16, 95/16 и 59/17). Почетком 2018. године у Републици Србији је признато 146 грана спорта (43 олимпијске, 71 неолимпијске, 28 параолимпијске, 4 остали спорт особа са инвалидитетом) и 13 области спорта.

⁷ Како у Републици Србији појам спора обухвата како такмичарски спорт тако и рекреативни спорт (спорт за све), статус спортиста имају како спортисти такмичари тако и спортисти рекреативци.

статус има у складу са спортским правилима надлежног националног гранског спортског сюза и у којем се такмичи најмање 75% професионалних спортиста, осим ако је правилима надлежног међународног спортског савеза друкчије одређено. Томе треба додати и одредбу чл. 3. ст. 1. тач. 26) Закона о спорту којом је утврђено да је професионална спортска лица највише национално професионално спортско такмичење (отвореног или затвореног типа) спортских организација, односно спортских екипа спортских организација, организованих као привредна друштва, које се такмиче једне против других по унапред утврђеном распореду и спортским правилима.⁸ Овакве одредбе нису биле садржане у Закону о спорту из 2011. године⁹, и имају посебан значај за уговоре који се могу закључити између спортиста и спортских организација.

1.1.1. Спортисти аматери

Покушаји да се дефинише спортиста аматер са становишта модерног спорта су одувек били бројни. Прва дефиниција спортисте аматера потиче из 1866. године, и њу је дала енглеска Аматерска атлетска асоцијација: *"Аматер је џентлмен који још никада није учествовао на јавном такмичењу отвореном за све учеснике, који се није такмичио за новац, који се никада није борио са професионалним атлетом за новчану награду, који никада у свом животу није обављао позив спортског учитеља или тренера, и који, коначно, није ни радник ни уметник ни новинар"*.¹⁰ Таква дефиниција спортисте аматера није могла дуго опстати, јер је била условљена аристократским назорима деветнаестог века да услови такмичења морају учесницима пружати једнаке шансе за успех. На Конгресу, у Паризу одржаном 1894. године, са циљем обнове Олимпијских игара, посебно образована комисија донела је следећи закључак о спортисти-аматеру: *"Аматер је свако ко никада није учествовао на такмичењу отвореном за сва лица; ко се никада није такмичио за новац или било који други облик накнаде; ко се никада није такмичио са професионалним спортистом, и ко никада у свом животу није био спортски учитељ или плаћени тренер"*.¹¹ Сваки следећи Конгрес Међународног олимпијског комитета доносио је нове дефиниције спортисте аматера. Олимпијска повеља МОК-а, која је на снази од 2015. године више и не дефинише појам спортисте

⁸ Изузетно у професионалној спортској лиги могу да учествују и спортска удружења најдуже две такмичарске сезоне након ступања на снагу закона који се уређује приватизација имовине и капитала у друштвеној, односно јавној својини у организацијама у области спорта (чл. 179. ст. 6. ЗС). У Србији тренутно статус професионалних спортских лига имају само фудбалска Супер лига и кошаркашка Прва мушка лига.

⁹ „Сл. гласник РС“, бр. 24/2011.

¹⁰ Наведено према, Reschke, E., *Zur Entwicklung des Amateur-status – Amateursportler als Vertragssportler?*, у: Sport als Arbeit, Herausgegeben von Eike Reschke, Heidelberg, 1985, стр. 2.

¹¹ Исто, стр. 3.

аматера. Шта више, основним начелима олимпизма је одређено да је бављење спортом људско право које мора бити омогућено сваком појединцу без дискриминације било које врсте (па дакле и да ли је спортиста аматер или професионалац) и у олимпијском духу. Правилем 2. Олимпијске повеље једино се од МОК-а тражи да се супротстави свакој политичкој или комерцијалној злоупотреби спорта и спортиста.¹²

Закон о спорту из 2016. године је спортисту аматера дефинисао као спортисту „коме зарада није циљ бављења спортским активностима и тим активностима се не бави у виду занимања“ (чл. 3. ст. 1. тач. 8) ЗС). Постоје, дакле, два кумулативна услова за статус спортисте аматера: 1) да се бављење спортским активностима не врши у циљу стицања зараде; 2) да се бављење спортским активностима не врши у виду занимања. Спортиста не губи статус аматера само зато што добија одређена средства од своје спортске организације, уколико се спортским активностима не бави у виду занимања у циљу стицања средстава за живот. Суштински гледано, другим условом је обухваћен и први услов јер свако ко се бави спортом у виду занимања он то чини и ради стицања зараде. Закон о спорту не прецизира да ли се забрана за спортисту аматера да се бави спортским активностима у виду занимања односи на бављење спортом као јединим или основним занимањем или обухвата и „допунско“ бављење спортом у виду занимања. Такође остаје и питање да ли спортиста губи статус спортисте аматера ако се спортом бави у циљу стицања прихода али то бављење се не врши у виду занимања. Ове дилеме, по нашем мишљењу, морају бити отклоњене упоређењем појма спортисте аматера са појам спортисте професионалца. Како према Закону о спорту спортиста професионалац са спортском организацијом заснива радни однос закључењем уговора о раду (чл. 13. ст. 1. ЗС), и како је појам зараде везан за радни однос (чл. 104. Закона о раду), спортиста аматер је сваки спортиста који се спортом не бави као јединим или основним занимањем, у клубу (на основу радног односа) или самостално (као самостални професионални спортиста, односно предузетник). Спортиста који се не бави спортом као занимањем или се спортом бави као допунским занимањем (допунски рад), остаје спортиста аматер без обзира да ли добија неку накнаду за бављење спортом. То јасно проистиче и из чл. 10. ст. 1. и 7. и чл. 17. ст. 2. Закона о спорту, према коме спортиста аматер који има закључен уговор о бављењу спортом са клубом обавља рад ван радног односа и може добијати накнаду за бављење спортским активностима, новчане и друге награде за постигнуте спортске резултате и накнаде трошкова смештаја и исхране за време спортских припрема и спортског такмичења. У суштини је ту реч о тзв. полу-професионалном спортисти, али Закон о спорту не познаје ту категорију спортиста већ их обухвата појмом спортисте аматера.

¹² http://hms.hr/wp-content/uploads/2015/02/1.-Olimpijska_povelja_2015-1.pdf

1.1.2. Професионални спортиста

Закон о спорту из 2016. године унео је суштинску новину у дефинисању професионалних спортиста, у односу на Закон о спорту из 2011. Професионални спортиста се дефинише као спортиста који се бави спортском активношћу као јединим или основним занимањем, као и други спортиста који има статус професионалног спортисте у складу са спортским правилима надлежног међународног спортског савеза.

Како фудбалски клубови чине у Републици Србији скоро трећину свих клубова, Закон о спорту је морао појмом професионалног спортисте обухватити и све оне спортисте који тај статус имају у складу са правилима ФИФА-е. Наиме, правни статус фудбалера на светском нивоу је уређен *ФИФА Правилником о статусу и трансферима играча (ФИФА Правилник)* из 2014, са изменама из 2016. и 2017. године.¹³ Према том Правилнику, играчи који учествују о организованом фудбалу су или аматери или професионалци. Професионалац у фудбалу је онај играч који има писани уговор с клубом и који је за своју фудбалску делатност плаћен више него што износе трошкови које је он стварно имао. Сви остали играчи сматрају се аматерима. ФИФА Правилник не наводи о ком уговору је реч. Међутим, према званичном ФИФА Коментару Правилника о статусу и трансферима играча (Коментар ФИФА Правилника)¹⁴, професионални играч је играч који има писани уговор о раду (запослењу) са клубом и за своју фудбалску делатност добија више новца него што је стварно потребно за покриће његових трошкова (издатака).¹⁵ Појмом професионални играч је замењен ранији појам играч не-аматер, јер се сматра да се новим одређењем боље испољава очигледна професионализација фудбала последњих година. Играч који поред своје плаћене фудбалске активности обавља и неку другу редовну делатности или позив, односно запослење (тзв. полупрофесионалци), имаће статус професионалног играча уколико испуњава захтева из чл. 2. ст. 2. ФИФА Правилника. Професионални фудбалер мора имати закључени писмени уговор са клубом, за унапред утврђено временско раздобље, у коме се утврђује накнада за играча. Усмени договори између клуба и играча, иако постоји могућност њиховог прихваћања у складу с локалним законом о раду, нису у складу с обавезујућом природом услова из чл. 2. ст. 2. ФИФА Правилника. Ни Закон о спорту ни ФИФА Правилник не одређују када ће се сматрати да је накнада која се даје спортисти (играчу) за обављање спорске активности (фудбалске делатности) већа од износа трошкова које је он стварно имао. То је фактичко питање, али су зато поједини национални фудбалски савези својим правилима регулисали то питање. Тако је, на пример, Немачки фудбалски савез својим правилима утврдио да ако играч прима на основу уговора накнаду за играње у

¹³ http://www.fss.rs/documents/pravilnik_o_statusu_igraca18.pdf.

¹⁴ http://hns-cff.hr/files/documents/3617/2005%20Obja%C5%A1njenje%20FIFA%20Pravilnika%20o%20statusu%20i%20transferima%20igra%C4%8Da_v3.pdf.

¹⁵ Видети коментар чл. 2.

висини од најмање 250 евра аутоматски добија статус професионалног играча, односно играча под уговором.¹⁶ Ми сматрамо да би то требали да учине и Фудбалски савез Србије, на основу овлашћења из члана 100. ст. 2. да путем спорских правила уређују статус спортиста.

Професионални спортиста се спортском активношћу може професионално бавити самостално или у организацијама у области спорта, али под условима и на начин утврђен Законом о спорту и спортским правилима надлежних националних гранских спортских савеза. Имају ли се у виду одредбе чл. 9. и чл. 10. Закона о спорту, два су могућа правна облика професионалног бављења спортом: радни однос са спортском организацијом и самостално обављање спортских активности у виду делатности.

Према чл. 14. Закона о спорту, самостално бављење спортом као јединим или основним занимањем подразумева испуњеног два кумулативна услова: 1) да спортиста има статус врхунског спортисте у складу са Националном категоризацијом спортиста; 2) да се бави спортским активностима у индивидуалним спортовима. Врхунски спортиста може самостално обављати спортске активности на два начина: 1) да се региструје код Агенције за привредне регистре као предузетник за самостално обављање спортских активности и делатности (чл. 14. ст. 1. ЗС); 2) да поднесе захтев Спортском савезу Србије да му у складу са чл. 102. ст. 3. тач. 1) утврди својство лица које се самостално бави спортом као јединим и основним занимањем.

Код колективних спортова код којих се подразумева постојање клуба (спортске организације) који учествује у такмичењу, статус професионалног спортисте подразумева закључење уговора о раду између клуба и спортисте у складу са чл. 10. и 13. Закона о спорту. Према чл. 24. Закона о раду¹⁷, радни однос може да се заснује са лицем које има најмање 15 година живота и испуњава друге услове за рад на одређеним пословима, утврђене законом, односно правилником о организацији и систематизацији послова. Тим правилником, који доноси директор, утврђују се организациони делови код послодавца, врста послова, врста и степен стручне спреме и други посебни услови за рад на тим пословима. Послодавац који има пет и мање запослених није дужан да донесе правилник.

1.2. Спортске организације

Спортска организација је организација у области спорта основана ради обављања спортских активности и спортских делатности у облику (спортског) удружења или (спортског) привредног друштва (чл. 31. ЗС). Суштински

¹⁶ Видети пар. 8. DFB Spielordnung из 2015. године, https://www.dfb.de/fileadmin/_dfbdam/57078-06_Spielordnung.pdf.

¹⁷ "Службени гласник РС" бр. 24 од 15. марта 2005, 61 од 18. јула 2005, 54 од 17. јула 2009, 32 од 8. априла 2013, 75 од 21. јула 2014, 13 од 24. фебруара 2017 - УС, 113 од 17. децембра 2017.

елеменат који разликује спортске организације од других облика организација у области спорта јесте „обављање спортских активности“. Како нема спортских активности без спортиста, то ни спортска организација не може да постоји нити да обавља спортске активности и делатности ако нема „учлањење или уговором ангажоване спортисте“ (чл. 33. ст. 1. тач. 1) ЗС). Спортска организација има статус спортског клуба уколико учествују у такмичењима у оквирима надлежног гранског спортског савеза (чл. 35. ст. 3. ЗС).

Спортско удружење, у смислу Закона о спорту, јесте добровољна недобитна организација заснована на слободи удруживања више физичких и/или правних лица, организована на основу статута и основана ради остваривања заједничког циља у области спорта (чл. 36. ст. 1. ЗС).

Спортско привредно друштво је спортска организација основана у складу са Законом о привредним друштвима као друштво са ограниченом одговорношћу или акционарско друштво за обављање спортских активности и делатности. Те спортске активности и делатности морају се обављати као претежна делатност привредног друштва, а оно мора имати уговором ангажоване спортисте, у складу са чл. 10. Закона о спорту, да би у опште имало статус „спортског привредног друштва“. Спортско привредно друштво се од осталих привредних друштава суштински разликује и по три додатна критеријума: 1) нето добит коју у текућој години оствари друштво мора бити најмање 70% реинвестирана у спортске активности и спортске делатности друштва; уделе, односно акције спортског привредног друштва не могу, директно, посредно или преко повезаних лица да имају лица чији послови и активности могу непосредно да утичу на такмичење у одговарајућој грани спорта, односно степену такмичења (спортске судије, спортски посредници, спортисти, тренери и др.), као и власници спортских кладионица и запослени у спортским кладионицама; 3) на спортско привредно друштво основано у форми акционарског друштва не примењују се одредбе закона којим је регулисано преузимање акционарских друштава путем објављивања понуда за преузимање.¹⁸

2. Правна акта којима се регулишу односи између спортиста и спортских организација и уговори које закључују

Према чл. 6. ст. 1. Закона о спорту, организације у области спорта остварују своје циљеве и обављају спортске активности и спортске делатности у складу са законом, спортским правилима, потврђеним конвенцијама у области спорта и принципима утврђеним у документима међународних организација чија је чланица Република Србија. Одредбе закона о спорту којима се утврђују права и обавезе учесника у систему спорта (па и спортиста и спортских организација) примењују се на све организације у области спорта

¹⁸ Видети чл. 92. ЗС

које имају своје седиште на територији Републике Србије и на свако обављање спортских активности и делатности на територији Републике Србије.¹⁹

Када су у питању односи спортиста и спортских организација, одредбе чл. 6. и 7. Закона о спорту детаљније су разрађене одредбама чл. 10. Закона о спорту. Права, обавезе и одговорности спортиста аматера уређују се законом, спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза и општим актима спортске организације, а права, обавезе и одговорности спортиста такмичара аматера, којима се обезбеђује новчана накнада за бављење спортом, и уговором између спортисте и спортске организације (уговор о стипендирању малолетног спортисте за спортско усавршавање и уговор о бављењу спортом). Права, обавезе и одговорности професионалних спортиста уређују се законом, спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза, колективним уговором или правилником о раду и уговором о раду између спортисте и спортске организације.

Сходно члану 10. ст. 2. Закона о спорту, одредбе уговора о раду професионалних спортиста морају бити у складу са колективним уговором (општим и посебним) и правилником о раду (кад није закључен колективни уговор код спортске организације). Посебним колективним уговором, у складу са законом, уређују се права и обавезе запосленог спортисте и спортске организације (послодавца) из области рада и радних односа и међусобни односи учесника колективног уговора. Спортска организација и спортиста дужни су да се придржавају права и обавеза утврђених колективним уговором и правилником о раду (чл. 10. ст. 4. ЗС). Осим тога, они су обавезни да се и придржавају општег акта послодавца којим је уређена дисциплинска одговорност запослених (чл. 179. тач. 3. ЗР).²⁰

С обзиром на то да је у постојећој пракси главни проблем у вези закључења колективних уговора у професионалном спорту питање ко ће закључивати колективне уговоре на страни спортских организација као послодавца, Законом о спорту се предвиђа да посебни колективни уговор закључују репрезентативни синдикат и одговарајуће репрезентативно удружење послодавца у спорту, у складу са законом. Према Закону о спорту из 2011. године, функцију репрезентативног удружења послодавца вршио је национални грански спортски савез који окупља више од половине регистрованих спортских организација.²¹ Међутим, такво законско решење је изостављено у новом Закону о спорту, имајући у виду функције које надлежни национални грански спортски савез има у складу са чл. 3. ст. 1. тач. 19), чл. 99. ст. 2. и чл. 100. ст. 1. и 2. Закона о спорту. Питање је, међутим, у којој мери је, у

¹⁹ Чл. 7. ЗС

²⁰ Видети: Живковић, Б., *Међусобни однос закона, колективног уговора и уговора о раду*, Зборник радова: Социјална права и европске интеграције, Златибор, 2011, стр. 141-142.

²¹ Видети чл. 101. ст. 3. Закона о спорту из 2011. године.

постојећим односима у српском спорту, такво законско решење применљиво у пракси, имајући у виду одредбе Закона о раду о закључењу колективних уговора. Шта више, може се рећи да је неприменљиво. Разлог је једноставан, нигде се у свету не закључује посебан колективни уговор за цео спорт или за целу грану спорта већ се закључује за одређене професионалне лиге. Закон о раду то, међутим, не омогућава.

Закон о раду је у чл. 242. прописао да се посебан колективни уговор закључује за одређену грану, групу, подгрупу или делатност, и то за територију Републике Србије. Такав колективни уговор закључују репрезентативно удружење послодаваца и репрезентативни синдикат основани за грану, групу, подгрупу или делатност (чл. 245. ст. 1. Закона о раду). Ту се за спортисте и спортске организације појављују два проблема. Према Уредби о Класификацији делатности²², делатност спортских клубова је група 93.12, у оквиру гране 93.1 - спортске делатности.²³ Делатност спортских клубова из одређене гране спорта (нпр. фудбал, кошарка) могла би да се третира као подгрупа. То практично значи да би се посебан колективни уговор требао да закључи за све фудбалске клубове и за све професионалне фудбалере. Још је сложеније питање ко би се сматрао репрезентативним удружењем послодаваца и репрезентативним синдикатом. Репрезентативним синдикатом за територију Републике Србије, односно за грану, групу, подгрупу или делатност, сматра се синдикат ако је основан и делује на начелима слободе синдикалног организовања и деловања, ако је независан од државних органа и послодаваца, ако се финансира претежно из чланарине и других сопствених извора, ако има потребан број чланова на основу приступница, ако је уписан у регистар у складу са законом и другим прописима и ако је у њега учлањено најмање 10% запослених од укупног броја запослених у грани, групи, подгрупи или делатности (чл. 218. и 220. Закона о раду). Репрезентативним удружењем послодаваца, сматра се удружење послодаваца у које је учлањено 10% послодавца од укупног броја послодаваца у грани, групи, подгрупи или делатности, под условом да ти послодавци запошљавају најмање 15% од укупног броја запослених у грани, групи, подгрупи или делатности (чл. 222. Закона о раду). Репрезентативност синдиката за територију Републике Србије, односно у грани, групи, подгрупи или делатности, и репрезентативност удружења послодаваца - утврђује министар надлежан за рад, на предлог Одбора, у складу са Законом о раду (чл. 224. Закона о раду). Таква удружења послодаваца и такви синдикати не постоје у српском спорту. Ако бисмо проблем посматрали са становишта закључења посебног колективног уговора за фудбал, онда је, иако то није уобичајено, могуће замислити образовање репрезентативног синдиката фудбалера, или, пак, закључење споразума о

²² „Сл. гласник РС“, бр. 54/2010.

²³ Спортске делатности припадају области – спортске, забавне и рекреативне делатности, из Сектора Р – Уметност, забава и рекреација.

удруживању више синдиката фудбалера ради испуњавања услова репрезентативности, у складу са чл. 249. Закона о раду. Међутим, када се погледа Статут Фудбалског савеза Србије из 2016. године може се видети да су чланови тога савеза територијални фудбалски савези, фудбалски клубови и удружења клубова, при чему су у питању два удружења клубова: Заједница клубова „Супер лиге“ и Удружење клубова Прве лиге „Србија“.²⁴ Могуће је да постоје и друга удружења клубова, али она се образују „у одговарајућим лигама“ (чл. 18. Статута ФСС).

Када се погледају стандардни типски уговори које закључују професионални спортисти, на пример, у Енглеској,²⁵ Немачкој²⁶ и Швајцарској,²⁷ постаје потпуно јасно колики је значај колективних уговора у европском професионалном спорту, и да се закључују за одређене професионалне лиге. У Сједињеним Америчким Државама ситуација није ништа другачија. У САД у четири велике спорта (рагби, кошарка, бејзбол, хокеј) синдикати спортиста заступају спортисте на тржишту рада. Колективни уговор (*CBA – Collective Bargaining Agreements*) који се закључује између уније (синдиката) играча и лиге регулише скоро сваки спортски и бизнис аспект спорта (игре) који регулише. Они, шта више, ограничавају слободу индивидуалног уговарања између играча и клуба прописујући обавезну употребу стандардизованог (типског) уговора који је саставни део колективног уговора. Слобода уговарања је, осим тога, индиректно ограничено и прописивањем колико је клубу допуштено да потроши за трансфер свих играча (*salary cap*).²⁸

Правило је да се права, обавезе и одговорности из радног односа аутономно уређују колективним уговором и уговором о раду.²⁹ Међутим, ако

²⁴ http://www.fss.rs/documents/statut_fss.pdf.

²⁵ Premier League Contract, у: Premier League Handbook, Season 2017/18, стр. 260-282., https://pulse-static-files.s3.amazonaws.com/premierleague/document/2017/08/11/c494a26e-b573-41e4-bcd2-daf0ca76a00d/PL_Handbook_2017-18_Digital-4-.pdf; Енглеска правна теорија и судска пракса имају јединствено становиште у погледу правне природе уговора између професионалног спортисте и клуба. У питању је уговор о раду на основу кога играч ужива заштиту радноправног законодавства. Видети, Gardiner S. i dr., *Sports Law*, Second Edition, London, 2001, стр. 527.

²⁶ Mustervertrag fuer Vertragsspieler DFB (Немачког фудбалског савеза) [https://www.dfb.de/fileadmin/_dfbdam/121258-Mustervertrag_fuer_Vertragsspieler_\(Stand_06.2016\).pdf](https://www.dfb.de/fileadmin/_dfbdam/121258-Mustervertrag_fuer_Vertragsspieler_(Stand_06.2016).pdf)

²⁷ Allgemeine Vertragsbedingungen zum arbeitsvertrag fuer Nichtamateur-Spieler der Klubs des Schweizerischen fuessball-verbands, Ausgabe Juni 2017, http://www.sfl.ch/fileadmin/user_upload/Allgemeine_Vertragsbedingungen_Arbeitsvertrag_Nichtamateur-Spieler_SFV.pdf.

²⁸ Видети, Heubeck, T., Scheuer, J., *Incentive Contracts in Team Sports – Theory and Practice*, <http://eale2002.phs.uoa.gr/papers/Heubeck%20&%20Scheuer.pdf>.

²⁹ Закон о раду одређује и какав је однос аутономних прописа према закону и међусобно (видети чл. 4, 9, 10, 256. и 257). „Права, обавезе и одговорности из радног односа уређују се актима различите правне снаге. Зато се полази од акта највеће правне снаге те

није могуће да се уреде колективним уговором код послодавца, зато што не постоје услове из чл. 3. ст. 2. Закона о раду, права, обавезе и одговорности из радног односа аутономно се уређују правилником о раду, односно уговором о раду. Правилник о раду је супститут колективног уговора код послодавца и замењује га док тај уговор не буде закључен, а након тога престаје да важи.³⁰

Примат законских одредби у односу на друге правне изворе којима се уређују уговори у спорту произилази и из чл. 10. ст. 10. Закона о спорту, којим је прописано да је ништав уговор између спортске организације и спортисте који је закључен супротно одредбама Закона о спорту. Опште је правило да се ништавост одредаба уговора утврђује пред надлежним судом, а право да се захтева утврђивање ништавости не застарева.³¹ Закон о спорту, међутим, утврђује значајан изузетак од тог правила, прописујући у чл. 53. ст. 1. да се утврђивање ништавости уговора може тражити и пред сталним спортским арбитражним судом образованим при Олимпијском комитету Србије (за олимпијске спортове), Спортском савезу Србије (за неолимпијске спортове), Параолимпијском комитету Србије (за параолимпијске спортове) или при надлежном националном гранском спортском савезу.³²

Као што смо већ указали, према чл. 10. ст. 1. и 2. Закона о спорту, права, обавезе и одговорности спортиста уређују се и спортским правилима које доносе надлежни национални грански спортски савези, усаглашавајући их са спортским правилима надлежних међународних спортских савеза.³³ Спортска организација и спортиста дужни су да се придржавају права и обавеза

се сматра да је општи акт усклађен са Законом ако не утврђује мања права и неповољније услове рада од оних утврђених Законом. Општи акт је усклађен са Законом и када утврђује већа права и повољније услове рада од права и услова утврђених Законом као и друга права која нису утврђена Законом (*Пресуда Апелационог суда Нови Сад, Гж.1. бр. 195/10 од 03.02.2010. године - Билтен Апелационог суда у Новом Саду, број 1/2010*), Општим актом и уговором о раду могу се утврдити већа права и повољнији услови рада од права и услова утврђених законом, као и друга права која нису утврђена законом, осим ако законом није другачије одређено.

³⁰ Ивошевић, З., Ивошевић, М., *Коментар Закона о раду*, Београд, 2006, стр. 51.

³¹ Такво правило је, на пример, садржано у чл. 11. Закона о раду када је у питању уговор о раду.

³² Ништавост уговорне одредбе значи да она не производи правно дејство од самог почетка (чл. 104. Закона о облигационим односима – ЗОО). Одлука суда о утврђивању ништавости поједине одредбе уговора има само декларативни карактер. На ништавост се пази по службеној дужности и на њу се може позвати свако заинтересовано лице (чл. 109. ст. 1. ЗОО), а право да захтева утврђивање ништавости има и јавни тужилац (чл. 109. ст. 2. ЗОО). Уместо ништаве одредбе треба применити одговарајућу одредбу закона или спортских правила, колективног уговора, односно правилника о раду. Ако нема одговарајућих одредби у закону или аутономним општим актима, питања која су била регулисана ништавом одредбом уговора о раду остају нерегулисана (Ивошевић, З., Ивошевић, М., *нав. дело*, стр. 69).

³³ Видети чл. 6. ст. 3. ЗС

утврђених тим правилима (чл. 10. ст. 5. ЗС). Оваква законска решења нису ни мало случајна. Право спортских организација (удружења, савеза, федерација) да слободно установљавају, мењају и тумаче правила примерена њиховом спорту, без било каквог непотребног политичког и економског утицаја, сматра се битним делом „аутономије спорта“.³⁴ Према Ставу олимпијског и спортског покрета о специфичности и аутономији спорта,³⁵ спортским савезима владају спортска правила, а олимпијски и спортски покрет треба бити кључни фактор у дефинисању тих правила, која ће бити призната као специфична. Уважавање специфичности спортских правила укључује и прихватање изузетака од примене одређених општих законских начела (начело пропорционалности, анализа сваког засебног случаја, итд.) у чисто спортским питањима. То подразумева и да се сукоби у вези примене спортских правила требају решавати унутрашњим механизмима, укључујући арбитражу Спортског арбитражног суда.

Један од ретких европских закона који је дефинисао спортска правила јесте нови ЗС Републике Србије из 2016. године. Појам спортских правила утврђен је чл. 3. ст. 1. тач. 28. ЗС: „Спортска правила *јесу правила утврђена општим актима надлежних националних спортских савеза, којима се уређује обављање спортских активности и делатности и остваривање утврђених спортских циљева*“.³⁶

Који спортски савези имају статус „надлежних националних спортских савеза“ утврђено је чл. 3. став 1. тач. 18)-20) и чл. 120. ст. 2. тач. 1) Закона о спорту. Утолико, надлежни национални спортски савез јесте спортски савез (грански или за област спорта) чији су циљеви, задаци и деловање у области спорта усмерени на територију Републике Србије и који је отворен за учлањење лица са територије Републике Србије, а коме је такав статус признат Правилником о надлежним националним спортским савезима који доноси министар омладине и спорта.³⁷ У једној грани, односно области спорта само један национални спортски савез може имати статус „надлежног“, са изузетком спортске рекреације и спорта особа са инвалидитетом.³⁸

³⁴ Chapellet, J. L., *Autonomy of sport in Europe*, Council of Europe Publishing, 2010, стр. 49.

³⁵ У питању је став који је достављен Европској унији 2008. године током француског председавања од стране МОКа и највећих међународних спортских савеза. Видети, http://sport-pgz.hr/wp-content/uploads/2009/07/НОО_аутономија_олимпијског_и_спортског_покрета.pdf.

³⁶ Из ове законске одредбе произилази да статус спортских правила имају само оне одредбе статута и других општих аката националних спортских савеза којима се уређује обављање спортских активности и делатности и остваривање утврђених спортских циљева.

³⁷ Видети, Правилник о надлежним националним спортским савезима за спортске гране и области спорта у Републици Србији, „Сл. гласник РС“, бр. 95/2016.

³⁸ „Надлежни национални грански спортски савез има искључиву улогу у одређеној грани спорта за репрезентовање националног спорта на међународним такмичењима и у

Из претходно наведене дефиниције спортских правила може се видети да је наш законодавац прихватио ужи појам спортских правила, и то у два правца. Прво, статус спортских правила имају само правила која доносе надлежни национални спортски савези а не и друге организације у области спорта. Друго, Закон о спорту прави разлику између спортских правила и општих аката (статута, правилника, одлука) надлежних националних спортских савеза. Спортска правила се утврђују кроз опште акте надлежних националних спортских савеза, али није свака одредба општих аката тих савеза уједно и спортско правило. Статус спортских правила имају само оне одредбе општих аката надлежних националних спортских савеза којима се регулише обављање спортских активности и делатности и остваривање утврђених спортских циљева.³⁹

Закон о спорту Републике Србије (ЗС) један од ретких европских закона који је утврдио и правну обавезност спортских правила. Спортска правила непосредно се примењују на сва лица која су, непосредно или посредно, обухваћена надлежностима надлежног националног спортског савеза.⁴⁰ Међутим, не могу се применити одредбе спортских правила које представљају дискриминацију учеснику у систему спорта.⁴¹ Спортска правила су обавезујућа и за спортске организације и спортисте приликом закључења и извршења уговора, и они су дужни да их се придржавају.⁴² Утолико, неиспуњење уговорних обавеза између спортисте и спортске организације цени се и у односу на испуњење обавеза утврђених спортским правилима.⁴³ Спортска организација је, у сваком случају, дужна да спортисту пре закључења уговора писано обавести о правима, обавезама и одговорностима утврђеним спортским правилима.⁴⁴

Спортска правила су садржана у статуту и другим општим актима (правилник и одлука којом се на општи начин уређују одређена питања) надлежног националног спортског савеза. Статут је основни општи акт надлежног националног спортског савеза.⁴⁵ Статут и други општи акти

међународним спортским савезима, организовање и вођење националних спортских такмичења и уређење обављања спортских активности и делатности путем спортских правила“. – чл. 99. ст. 2. ЗС

³⁹ Када су у питању удружења, друштва и савези у области спорта, њихови спортски циљеви се обавезно уређују статутом организације (чл. 40. ст. 3. тач. 2. ЗС).

⁴⁰ Чл. 6. ст. 1. и 2. ЗС

⁴¹ Чл. 4. ст. 5. ЗС

⁴² Чл. 10. ст. 5. ЗС

⁴³ Чл. 12. ст. 4. ЗС

⁴⁴ Чл. 10. ст. 7. ЗС

⁴⁵ Сваки члан спортског савеза може покренути поступак пред месно надлежним основним судом за утврђивање ништавости општег акта спортског савеза који је донет супротно статуту спортског савеза или спортским правилима вишег надлежног

спортског савеза морају бити сагласни са спортским правилима виших надлежних националних спортских савеза⁴⁶ и Законом о спорту. Осим тога, општа акта спортских савеза подлежу оцени уставности и законитости у складу са Уставом Србије и законом.⁴⁷ Појединачни акти које доносе органи и овлашћена лица у спортском савезу морају бити у складу са општим актима савеза, спортским правилима виших националних спортских савеза и законом.⁴⁸ У случају несагласности одредаба општег акта спортског савеза са одредбама закона или спортским правилима вишег надлежног националног спортског савеза, непосредно се примењују одредбе закона, односно спортских правила.⁴⁹

Закон о спорту у неколико својих одредби је изричито утврдио да спортска правила не могу садржати одређене одредбе које се тичу спортиста: спортисти који нема пуноважно закључен уговор са одређеном спортском организацијом не може бити спортским правилима ускраћено право закључења уговора са другом спортском организацијом, односно прелазак у другу спортску организацију и регистровање и наступање за њу на спортским такмичењима у својству спортисте, осим ако Законом о спорту⁵⁰ није друкчије одређено (чл. 11. ст. 1); критеријумима за одобравање националног трансфера малолетног спортисте не може се ограничавати право малолетног спортисте на прелазак у другу спортску организацију који није повезан са бављењем спортским активностима (образовање, повезаност са породицом и др. – чл. 18. ст. 6); спортским правилима не може бити прописана обавезност арбитраже, осим уколико друкчије није прописано спортским правилима надлежног међународног спортског савеза (чл. 54. ст. 6).

Када је реч о односу спортских правила која доноси надлежни национални спортски савез и спортских правила која доноси надлежни међународни спортски савез, Закон о спорту је прописао да надлежни национални спортски савез усаглашава своја спортска правила са спортским правилима надлежног међународног спортског савеза, а у случају да нису усаглашена или да надлежни национални спортски савез није донео одговарајућа спортска

националног спортског савеза, у складу са законом којим се уређује рад удружења (чл. 41. ст. 4. ЗС, у вези чл. 98. ст. 3. ЗС).

⁴⁶ За надлежне националне гранске спортске савезе виши надлежни национални спортски савези су Олимпијски комитет Србије, Спортски савез Србије и Параолимпијски комитет Србије, кад код је у питању остваривање надлежности ових савеза утврђених Законом о спорту (видети чл. 102. ст. 7 и чл. 103. ст. 13. ЗС).

⁴⁷ Према чл. 194. ст. 3. и чл. 195. ст. 1. Устава Србије („Сл. гласник РС“, бр. 98/2006), сви општи акти удружења грађана морају бити сагласни са Уставом и сагласни закону. Чланом 167. ст. 1. Устава Србије прописано је да Уставни суд одлучује о сагласности општих аката удружења грађана са Уставом и законом.

⁴⁸ Чл. 40. ЗС

⁴⁹ Чл. 34. ЗС

⁵⁰ Мисли се на чл. 50. ст. 2. ЗС.

правила, непосредно се примењују спортска правила надлежног међународног спортског савеза, осим ако нису у складу са ЗС.⁵¹ Статус надлежног међународног спортског савеза има онај међународни спортски савез који је члан или који је признат од стране Међународног олимпијског комитета и Међународног параолимпијског комитета када су у питању спортови особа са инвалидитетом, односно међународни спортски савез који је на светском нивоу надлежан за одређену грану или област спорта и у који је учлањен надлежни национални спортски савез.⁵²

Одредба чл. 10. ст. 2. ЗС обавезности спортских правила за професионалне спортисте представља *lex specialis* у односу на одредбу чл. 1. ст. 2. Закона о раду којом је регулисана могућност аутономног уређивања рада. Према ставу 2. чл. 1. Закона о раду, права, обавезе и одговорности из радног односа уређују се и колективним уговором и уговором о раду, а правилником о раду, односно уговором о раду – само кад је то Законом о раду одређено. Ту се, дакле не помињу друга општа акта послодавца поред правилника о раду и колективног уговора код послодавца, ни друга акта изван послодавца осим општег и посебног колективног уговора. Међутим, права, обавезе и одговорности из радног односа, односно по основу рада без радног односа, утврђују се не само Законом о раду као матичним законом у области рада него и посебним законом (чл. 1. ст. 1. Закона о раду). ЗС је управо тај посебни закон којим се делимично на другачији начин од Закона о раду уређује радни однос професионалних спортиста. Организације у области спорта остварују своје циљеве и обављају спортске активности и делатности не само у складу са законом него и у складу са спортским правилима (правила утврђена општим актима) надлежних националних гранских спортских савеза (чл. 3. ст. 1. тач. 20) и чл. 5. ст. 2. ЗС), у која спадају и правила којима се уређује и статус спортиста (чл. 102. ст. 2. тач. 11) ЗС). Спортска правила морају бити у складу са одредбама закона, а ако нису непосредно се примењују одредбе закона (ЗС, Закона о раду и др.), сходно чл. 32. и 102. ст. 2. ЗС. У односу на друге аутономне прописе, спортска правила имају јачу правну снагу од општих аката спортских организација, па и правилника о раду и колективног уговора код послодавца (чл. 32. и 102. ст. 2. ЗС). Када су у питању општи колективни уговор и посебни колективни уговор, сматрамо да спортска правила имају слабију правну снагу у односу на општи колективни уговор али јачу у односу на посебни колективни уговор. Не треба

⁵¹ Чл. 6. ст. 3. ЗС. Одредба да се међународна спортска правила не могу применити ако су у супротности са Законом о спорту је сасвим логична са становишта националне суверености, али у пракси може довести да се спортске организације и спортисти нађу између „чекића и наковња“, пошто надлежни међународни спортски савез може, на основу сопствене аутономије и начела слободе удруживања, да ограничи, на пример, права надлежног националног спортског савеза у учешћима на међународним такмичењима или права везана за међународне трансфере зато што не спроводи међународна спортска правила

⁵² Чл. 3. ст. 1. тач. 20) ЗС Србије.

губити из вида да је надлежни национални грански савез она организација која је законом овлашћена и обавезна да донесе меродавна спортска правила, док су удружења клубова послодаваца и синдикати спортиста чланови тих савеза, као и да спортска правила увек „претходе“ посебном колективном уговору. Посебним колективним уговором, колективним уговором код послодавца, односно правилником о раду и уговор о раду могу се уговорити повољнији услови рада за професионалног спортисту од оних утврђеним спортским правилима, осим ако самим спортским правилима није другачије одређено.

3. Закључење уговора

Савремена комерцијализација спорта довела је до тога да је данас постојање уговора између спортиста и спортских клубова правило а не изузетак.⁵³ Спортска организација која пропусти да закључи уговор са учлањеним спортистом излаже се великом ризику да у првом прелазом року остане без „вредног имовинског ресурса“ који ће му преотети конкурентска спортска организација. Када су у питању спортска привредна друштва, закључењу уговора са спортистом и не постоји алтернатива.

Спортска организација дужна је да пре закључења уговора спортисту обавести о правима, обавезама и одговорностима које су утврђене законом, спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза, колективним уговором и општим актима организације (чл. 10. ст. 7. ЗС). Ово правило је логична последица међусобног ранга прописа и аката наведених у чл. 10. ст. 1. и 2. ЗС и чињенице да прописана права, обавезе и одговорности постају саставни део уговора. Сходно чл. 34. и 100. ст. 1. ЗС, у случају несагласности одредби спортских правила (укључујући и оне о статусу спортиста и уговорима са спортистима) националних гранских спортских савеза и општих аката спортских организација са законом, непосредно се примењују одредбе закона, а у случају несагласности општих аката спортских организација са спортским правилима надлежног националног спортског савеза непосредно се примењују спортска правила.

Како би се спречила раширена пракса постојања „тајних уговора“ између спортисте и спортске организације, Закон о спорту је прописао да се уговор између спортисте и спортске организације закључује у писаној форми и

⁵³ Највећи број спортских организација како у Србији тако и у свету у правном је статусу удружења (грађана). Сходно томе, спортиста, начелно, не мора да би се бавио спортским активностима у спортској организацији чији је члан да има са њом закључен било какав уговор. Шта више, то је супротно изворним циљевима стварање било које спортске организације као удружења. Заједнички циљ у области спорта (чл. 36. ст. 1. ЗС) због кога су се нека лица удружила управо лежи у бављењу удружених лица спортским активностима (спортисти) и спортским делатностима (тренери, службена лица и др.). Због тога, чланови спортског удружења не би требали, по правилу, ни да закључују никакав уговор са удружењем јер управо они сами чине удружење.

оверава у складу са законом (чл. 12. ст. 1. ЗС).⁵⁴ Током усвајања Закона о спорту народни посланик Милан Петрић је ставио следећи амандман на чл. 12. став 1. Предлога закона о спорту: „Уговор и све измене и допуне уговора, укључујући и споразумни раскид уговора између спортисте и спортске организације закључује се у писаној форми и оверава од стране надлежног органа одређеног спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза, а у противном је ништав.“ Амандманом је суштински подржан захтев бројних националних спортских савеза током јавне расправе о Нацрту закона о спорту која је спроведена 2015. године да се задржи решење из чл. 11. ст. 1. Закона о спорту из 2011. године. Влада Републике Србије је предложила Народној скупштини да се амандман одбије „јер је обавеза да се уговор између спортисте и спортске организације закључује у писаној форми и оверава у складу са законом уобичајена у савременом спорту и одговара савременим упоредноправним решењима.“ Ми сматрамо да је став Владе био у потпуности основан и оправдан, како са упоредноправног тако и са практичног аспекта.⁵⁵ Према Закону о спорту из 2011. године уговор се морао регистровати у надлежном националном гранском спортском савезу, а у противном је ништав. Таква регистрација у пракси обухватала је и оверу закљученог уговора од стране националног гранског спортског савеза. У пракси такво законско решење није поштовано од многих националних спортских савеза, или је дато законско овлашћење преношено, супротно закону, на ниже спортске савезе. Још је важније да су скоро искључиво регистровани тзв. основни уговори а не и анекси уговора, што је отварало бројне проблеме приликом спорова око раскида уговора због неиспуњења или поништаја закљученог уговора. Када се томе дода и чињеница да су регистровани и са становишта важећег Закона о спорту неважећи уговори, а све како би се платили мањи порези и доприноси, постаје потпуно јасно да законско решење које је амандманом предлагано није адекватно са становишта јавног интереса, нити би укинуло праксу постојања тзв. тајних уговора и плаћања на „црно“.

Међутим, важније је да је прописивање да уговор мора бити закључен у писаној форми и оверен у складу са законом, како у јавном интересу тако и у интересу уговорних страна. Јавни интерес да се уговор између спортисте и спортске организације оверава у складу са законом првенствено се састоји у спречавању „тајних уговора“ и уговора који нису предвиђени Законом о

⁵⁴ У складу са чл. 30. ст. 4. и чл. 32. ст. 1. Закона о раду, уговор о раду између професионалног спортисте и спортске организације мора се закључити у писаном облику, пре ступања спортисте на рад, најмање три примерка од којих се један обавезно предаје запосленом спортисти, а два задржава послодавац. У пракси, међутим, при примерка уговор а није довољно јер се један примерак обавезно депонује у надлежном националном спортском савезу а једна примерак остаје код јавног бележника који врши оверу уговора.

⁵⁵ Аутор овог рада је написао за Владу образложење предлога да се амандман не прихвати, тако да су аргументи Владе уједно и наши ставови.

спорту. Овера уговора је, међутим, и у интересу уговорних страна, посебно спортиста. Закључујући уговор са спортском организацијом спортиста преузима веома озбиљне обавезе како према својој спортској организацији, тако и према надлежном националном и међународном спортском савезу. Једна од тих обавеза је и да за све време важења уговора не може прећи у другу спортску организацију и бити регистрован и наступати за њу (чл. 11. ст. 1. и чл. 50. ст. 3. Закона о спорту). Када уговор траје неколико година, то практично значи да је спортисти у дугом временском периоду ограничено право избора занимања и слобода уговарања. То захтева и да се и кроз форму закључења уговора омогући уговорним странама да детаљно и јасно сагледају у какве обавезе улазе закључењем уговора, поготову када су у питању малолетни спортисти. Пошто се барем један примерак овереног уговора чува у складу са законом, такође није без значаја и да у случају спора неће бити тешко утврдити који је уговор меродаван за решавање свих спорних питања, што је у пракси био значајан проблем док су се примењивала законска решења из Закона о спорту из 2011. године.

Након усвајања закона о спорту у пракси се поставило питање како разумети одредбу „и оверава у складу са законом“. Како не би било дилеме, поједини надлежни национални спортски савези су својим спортским правилима прецизирали ове питање. Тако је Кошаркашки савез Србије у свом Регистрационом правилнику од 22. децембра 2017. године⁵⁶ одредбу о обавезној форми уговора дефинисао на следећи начин: „Уговор и све измене и допуне уговора, укључујући и споразумни раскид уговора између играча и клуба закључује се у писаној форми и оверава у складу са Законом о оверавању потписа, рукописа и преписа (овера потписа код јавног бележника, односно код основног суда или општинске управе у градовима и општинама у којима нису именовани јавни бележници, а према седишту клуба), а у противном је ништав.“ Ми сматрамо да је овакво „прецизирање“ исправно јер према тренутним решењима Закона о јавним бележницима овера уговора који су у писаној форми закључили спортиста и спортска организација није ништа друго до легализација приватне исправе, односно оверавање потписа уговорник стана од стране јавног бележника, при којој је једино важно утврдити идентитет странака, а не и ваљаност садржине уговора као правног посла. У складу са Законом о оверавању потписа, рукописа и преписа⁵⁷ и Јавнобележничким пословником,⁵⁸ обавеза странака приликом овере потписа јесте да приступе лично и да свој потпис на исправи (уговору) ставе у присуству јавног бележника, с тим да је могуће да странке признају за свој потпис оне који већ постоје на исправи. Приликом овере уговора јавни бележник је дужан да утврди идентитет странака увидом у личне документе које уговорне стране

⁵⁶ <http://www.kss.rs/wp-content/uploads/Registracioni-Pravilnik-KSS.pdf>.

⁵⁷ „Сл. гласник РС“, бр. 93/2014 и 22/2015

⁵⁸ „Сл. гласник РС“, бр. 62/2016 и 66/2017

поседују (личну карту, пасош или возачку дозволу) и да копију уговора задржи у својој архиви, заједно са копијом исправе (уговора) коју је оверио.⁵⁹ Својство заступника правног лица и обим његових овлашћења утврђују се увидом у јавни регистар (на пример у Регистар привредних субјеката, Регистар удружења и сл.), односно у извод из јавног регистра или увидом у акт о оснивању, односно неки други унутрашњи организациони акт из којег се види које лице је овлашћено да изјављује вољу правног лица. Јавни бележник копира сваку исправу на основу које је утврдио да одређено лице има својство заступника правног лица и прилаже копију у јавнобележнички спис. Ако је својство заступника правног лица утврдио увидом у јавни регистар, јавни бележник штампа извод из јавног регистра и прилаже га у јавнобележнички спис, стављајући на одштампан примерак потписану белешку на који начин је извршио увид.⁶⁰

Након што утврди идентитет уговорних страна, јавни бележник сачињава легализациону клаузулу, односно клаузулу о овери потписа. Легализациона клаузула се израђује помоћу штампарије (печата), који се најчешће ставља на поднетом уговору десно од потписа или испод потписа, с тим да он може бити израђен и помоћу „електромеханичког уређаја за писање“. Ако се поднета исправа састоји од више листова, јавни бележник повезује те листове јемствеником, чији се крајеви на последњој страници причвршћују печатним воском или налепницом и печатом јавног бележника. Ако се поднета исправа састоји од мањег броја листова, јавни бележник их може повезати хефталицом у горњем левом углу. Повезане листове јавни бележник печати тако да отисак печата обухвати оба листа на месту где су спојени.⁶¹

Легализациона клаузула садржи: изјаву јавног бележника којом се потврђује да су уговорне стране у присуству јавног бележника потписале уговор, или потпис на уговору признале као свој; име и презиме уговорних страна; место пребивалишта, односно боравишта; ЈМБГ уговарача; датум рођења; податке о исправама на основу којих је утврђен идентитет уговорних страна – број и издавалац; број који уговор добија у нотарској књизи „Уписник о оверама и потврдама“; датум и час сачињавања уговора, подаци о јавном бележнику, потпис и печат јавног бележника; податке о наплаћеној накнади.

Приликом овере уговора јавни бележник не улази у садржину уговора.⁶² Међутим, уколико би јавни бележник утврдио да је неко од уговарача (у пракси се то може десити код спортиста, посебно странаца и слепих и слабовидих

⁵⁹ Овлашћење родитеља да заступа своје малолетно дете може се утврдити увидом у матичне књиге, изводом из матичне књиге рођених или увидом у поднете јавне исправе које су подобне да докажу постојање односа са учесником из којег проистиче овлашћење за заступање (чл. 52. ст. 1. и 2. Јавнобележничког пословника).

⁶⁰ Видети чл. 62. и 63. Јавнобележничког пословника.

⁶¹ Видети чл. 67. и 68. Јавнобележничког пословника.

⁶² Чл. 11. Закона о оверавању потписа, рукописа и преписа.

спортиста, односно глувих и наглувих) у немогућности да сазна садржину уговора коју потписује, онда је у обавези да том уговарачу прочита уговор, односно да га са садржином уговора упозна преко судског тумача.⁶³

Иако Закон о оверавању потписа, рукописа и преписа прописује (чл. 14. ст. 1. и 2) да јавни бележник изузетно може и „бланко“ оверити поднету исправу, односно потпис уговорних странке,⁶⁴ ми сматрамо да када су у питању уговори између спортиста и спортских организација таква бланко овера потписа би била незаконита са становишта Закона о спорту (циља форме и утврђене садржине уговора).

Уговор у име клуба закључује заступник клуба.⁶⁵ Када су у питању спортска удружења, то је лице изабрано, односно именовано на начин утврђен статутом удружења. Статутом спортског удружења се утврђује који орган, односно лице ће имати статус заступника удружења. У пракси је то или председник клуба и/или генерални секретар клуба, који се све чешће назива и директор клуба. и лице овлашћено за заступање спортске организације. За заступника може бити одређено само потпуно пословно способно физичко лице (чл. 57. ст. 2. ЗС). Оно, између осталог, води пословање спортског удружења и у име и за рачун удружења закључује правне послове (в. чл. 57. ст. 3. и 5. ЗС). Одредбе статута спортског удружења које ограничавају овлашћења заступника немају правно дејство према трећим лицима (чл. 57. ст. 4. ЗС). Када је реч о спортским привредним друштвима, њих заступа њихов законски заступник, у складу са Законом о привредним друштвима.

Неовлашћено заступаног не веже уговор који је у његово име закључила особа која није његов заступник, односно пуномоћник, па и када се та особа лажно представила као заступник, или када је друга страна била у заблуди.⁶⁶ Према чл. 88. Закона о облигационим односима, уговор који неко лице закључи

⁶³ Чл. 12. Закона о оверавању потписа, рукописа и преписа.

⁶⁴ Чланом 83. Јавнобележничког пословника утврђено је да изузетно, јавни бележник може оверити потпис на исправу чији поједини делови нису попуњени ако подносилац исправе може да пружи оквирне податке о томе како би ти делови требало да буду исписани и ако докаже да постоје важни разлози за оверавање потписа пре него што се исправа у целости попуни. У клаузули о оверавању потписа јавни бележник посебно назначавача: 1) који делови исправе нису били попуњени у моменту оверавања потписа; 2) оквирне податке које је пружио подносилац исправе о томе како би ти делови исправе требало да буду попуњени; 3) разлоге због којих је оверен потпис на делимично попуњеној исправу.

⁶⁵ Према чл. 57. ст. 3. Закона о спорту, заступник спортског удружења има у односу на запослене и радно ангажована лица у спортском удружењу положај, односно овлашћења директора у правном лицу, у складу са законом којим се уређује рад, ако Законом о спорту или статутом спортског удружења није другачије одређено.

⁶⁶ Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 2642/05 од 13. априла 2006. године) - Билтен судске праксе Врховног суда Србије, бр. 3/2006, Intermex, Beograd, <http://www.propisionline.com/Practice/Decision/25902>.

као пуномоћник у име другог без његовог овлашћења обавезује неовлашћено заступаног само ако он уговор накнадно одобри. Страна са којом је уговор закључен може захтевати од неовлашћено заступаног да се у примереном року изјасни да ли уговор одобрава. Ако неовлашћено заступани ни у остављеном року уговор не одобри, сматра се да уговор није ни закључен. У том случају, страна са којом је уговор закључен може од лица које је као пуномоћник без овлашћења закључило уговор тражити накнаду штете, ако у тренутку закључења уговора није знала нити је морала знати да то лице није имало овлашћење за закључење уговора.

Спортски клуб би могао да закључи уговор и преко пуномоћника, на основу датог пуномоћја. Пуномоћје је овлашћење за заступање које властодавац правним послом даје пуномоћнику, а постојање и обим пуномоћја су независни од правног односа на чијој је подлози пуномоћје дато (чл. 89. ЗОО). Пуномоћник може закључити само оне уговоре за чије је закључење овлашћен (чл. 91. ст. 1. ЗОО). У сваком случају, како форма прописана законом за неки уговор важи и за пуномоћје за закључење тог уговора (чл. 90. ЗОО), пуномоћје за закључење уговора о стипендирању малолетног спортисте за спортско усавршавање мора бити дато од оба родитеља, у писаној форми и оверено у складу са законом.

Уговор са спортском организацијом увек потписује спортиста, чак и када је малолетан (чл. 12. ст. 2. ЗС). Међутим, у случају када је спортиста малолетан, односно када нема потпуну пословну способност, за пуноважност уговора је поред потписа спортисте потребна и писана сагласност оба родитеља, односно старатеља, а на основу претходно утврђене здравствене способности спортисте који нема потпуну пословну способност од стране надлежне здравствене установе или завода надлежног за спорт и медицину спорта (чл. 10. ст. 6. ЗС).

Током усвајања Закона о спорту у Народној скупштини, на Предлог закона неколико народних посланика је ставило амандмане којима се предлагало да се прецизира да када дете живи са једним родитељем да је довољна само његова сагласност, односно да се уговор може пуноважно закључити „само уз истовремену сагласност родитеља, који врши родитељско право“⁶⁷ Такав став је заступало и више националних спортских савеза током јавне расправе о Нацрту закона о спорту. Влада Републике Србије је предложила Народној скупштини да се тај амандман одбије „јер је решење дато у Предлогу закона у најбољем интересу детета, о коме се увек мора водити рачуна, како по нашем Породичном закону („Службени гласник РС”, бр. 18/05, 72/11 – др. закон и 6/15) тако и према Конвенцији Уједињених нација о правима детета. Према члану 3. Конвенције о правима детета, дете има право да се у свакој одлуци која

⁶⁷ Амандман на чл. 10. Предлога закона поднели су народни посланици Марко Ђуришић, Александар Сенић, проф. др Нинослав Стојадиновић, Бранка Каравидић, Биљана Хасановић-Кораћ, Горан Богдановић, Слободан Хомен, мр Мирослав Маринковић, Иван Карић, мр сци. Благоје Брадић др стом, Милан Петрић.

га се тиче као примарни интерес узме процена најбољег интереса детета и у приватној и у јавној сфери.“ Овакав став Владе је био у потпуности основан.⁶⁸

Сагласност оба родитеља као услов пуноважности уговора малолетног спортисте доследно уважава принцип најбољег интереса детета и правила Породичног закона Републике Србије о вршењу родитељског права. Када се ради о одлукама које се тичу детета, може се разликовати одлучивање о питањима од свакодневног значаја и питањима која битно утичу на живот детета. Основна разлика је у последицама које одлуке о наведеним питањима могу имати на права детета.⁶⁹ Доношење одлука о питањима од свакодневног значаја подразумева низ фактичких радњи које улазе у домен родитељске дужности чувања, подизања и васпитавања детета. Последице таквих одлука обично се могу отклонити или кориговати уз незнатне тешкоће. На пример, одлука родитеља да дете похађа часове одговарајућег страног језика, да иде на екскурзију и сл. Ова питања су неизоставни елемент функционисања породице и о њима може одлучивати и један родитељ, без потребе да се утврђује мишљење другог. Као таква, поменута питања опирају се правном уобличавању и о њима се најчешће одлучује спонтано, без правне интервенције. Насупрот томе, о питањима која битно утичу на живот детета родитељи одлучују заједнички и споразумно, јер се последице одлука о наведеним питањима често не могу уопште отклонити или се могу отклонити само уз значајне потешкоће. Породични закон *exempli causa* наводи као наведена питања: образовање детета, предузимање већих медицинских захвата над дететом, промену пребивалишта детета и располагање имовином детета велике вредности. (чл. 78. ст. 4. Породичног закона). Под питања која битно утичу на живот детета свакако се може подвести и давање сагласности са усвојењем детета.

У контексту правила породичног законодавства и сугерисаних решења из Предлога закона о спорту, јасно је да родитељи приликом давања сагласности на уговор малолетног спортисте (њиховог детета) одлучују о питањима која битно утичу на живот детета. Из тог разлога, нужна је сагласност оба родитеља. Посебно треба истаћи да ће се у складу са правилима породичног права сагласност тражити од оба родитеља независно од тога да ли живе заједно. Тако, сагласност ће се тражити и од родитеља који по разводу брака не живи са дететом јер наведени родитељ има право и дужност да заједнички и споразумно са другим родитељем одлучује о питањима која битно утичу на живот детета. (чл. 78. ст. 3. Породичног закона). Од родитеља се неће тражити

⁶⁸ Аутор овог рада је имао част да за Владу напише образложење зашто предложени амандман није прихватљив. Утолико аргументације коју износимо за оправданост усвојеног законског решења је већином идентична образложењу који Влада упутила Народној скупштини уз предлог да се амандман не прихвати.

⁶⁹ О одлучивању родитеља са становишта начела најбољег интереса детета видети: Влашковић, В., *Начело најбољег интереса детета у породичном праву*, докторска дисертација, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу, 2014, стр. 285-307.

давање сагласности једино ако је лишен родитељског права, односно овлашћења да одлучује о питањима која битно утичу на живот детета (на пример, зато што не даје издржавање детету, па на тај начин грубо занемарује родитељску дужност). Уколико се родитељи не могу сагласити о закључењу уговора малолетног спортисте, односно њиховог детета, о судбини уговора могао би одлучити једино суд. Ово је готово јединствен став домаће правне теорије и упоредног права, премда о томе у нашем породичном законодавству не постоји изричито правило. Приликом доношења одлуке у евентуалном спору између родитеља малолетног спортисте, суд ће се водити превасходно принципом најбољег интереса детета, чију ће садржину одредити разматрањем последица које би наведени уговор могао имати на остваривање права детета.

Не могу се прихватити ни ставови како би се прописивањем сагласности оба родитеља као услова пуноважности уговора малолетног спортисте нарушила приватна аутономија странака, интереси одговарајућих спортских организација и сигурност правног промета. Наиме, у сваком правном односу, односно приликом доношења сваке одлуке од непосредног или посредног значаја за дете, принцип најбољег интереса детета мора бити од првенственог значаја (чл. 3. ст. 1. Конвенције УН о правима детета и чл. 6. ст. 1. Породичног закона). У том смислу, решење којим се захтева писана сагласност оба родитеља, оверена у складу са законом, као услов пуноважности уговора, као и претходно утврђена здравствена способност спортисте одговарају најбољем интересу детета у смислу његовог/њеног права на развој (чл. 6. ст. 2. Конвенције УН о правима детета), права детета на највећи доступни стандард здравља (чл. 24. ст. 1. Конвенције УН о правима детета), као и права детета на стандард живота који одговара дететовом телесном, психичком, духовном, моралном и друштвеном развоју (чл. 27. ст. 1. Конвенције УН о правима детета).

Сагласност се даје у писаној форми, и она је задовољена ако је сагласност написана и потписана, било на самом уговору или посебно. При давању сагласности родитељи се морају руководити принципом „најбољег интереса детета“. Код давања сагласности на закључење уговора између малолетног спортисте и спортске организације не ради се о одлукама о питањима од свакодневног значаја за живот детета већ о одлукама од битног утицаја на живот детета, чије се последице по развој детета не могу уопште отклонити, односно отклонити без великих потешкоћа (чл. 78. ст. 4. Породичног закона). Због тога је за давање сагласност потребно заједничко и споразумно одлучивање родитеља. Ступајући у уговорни однос са одређеном спортском организацијом малолетни спортиста битно ограничава своју слободу. Све док уговор не истекне он не може променити клуб (чл. 50. ст. 3. Закона о спорту).

При давању сагласности на закључење уговора и при утврђивању здравствене способности малолетног спортисте који има мање од 16 година (дете у смислу чл. 27. ст. 5. ЗС) морало би се посебно водити рачуна о одредби чл. 22. ст. 3. Закона о спорту којом је прописано да је децу забрањено излагати

спортским активностима и физичким вежбањима која могу да угрозе или погоршају њихово здравствено стање или да негативно утичу на психосоцијални и моторички развој или образовање.⁷⁰

У савременом спорту је честа појава да спортисти ангажује организацију за спортско посредовање да посредује приликом закључења уговора са спортском организацијом или да га при закључењу уговора заступа. Уговор између спортисте и спорске организације који је закључен уз посредовање или заступање организације за спортско посредовање мора садржати означавање организације за спортско посредовање, а у противном је ништав (чл. 94. ст. 12. ЗС). Обим овлашћења организације за спорско посредовање, укључујући и овлашћење за заступање је обавезна садржина уговора о посредовању у спорту (чл. 94. ст. 10. ЗС). Одређена организација за спортско посредовање, при том, не може у исто време штитити интересе и спортисте и спортске организације (чл. 94. ст. 13. ЗС).

За спорт је карактеристично да се прелазак спортиста из клуба у клуб везује за одређено време, односно допуштен је само у тзв. прелазним роковима. Та околност је нашла свој израз и у одредби чл. 50. ст. 2. Закона о спорту којом је утврђено да спортисти чланови спортског удружења имају право да у свако доба иступе из удружења, али се спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза може прописати да је иступање дозвољено само по истеку одређеног отказног рока, с тим да отказни рок у спортским гранама у којима правила предвиђају прелазни рок може да траје најдуже до почетка првог наредног прелазног рока, а у осталим спортским гранама највише шест месеци. Полазећи од ових правила, већина спортских правила надлежних националних спортских савеза и закључење уговора везује за прелазне рокове. Тако је, на пример, Регистрационом правилником Кошаркашког савеза Србије од 22. децембра 2017. године утврђено: „Играч који нема пуноважно закључен уговор са одређеним клубом има право закључења уговора са другим клубом, односно прелазак у други клуб у прелазним роковима утврђеним овим правилником...“.

Писана форма уговора и овера у складу са законом важи и за све измене и допуне уговора (тзв. Анексе), укључујући и споразумни раскид уговора између спортисте и спортске организације (чл. 12. ст. 1. Закона о спорту). Када се одредба чл. 12. ст. 1. повеже са одредбом чл. 10. ст. 9. Закона о спорту према којој спортиста и спортска организација могу закључити само један уговора за бављење спортисте спортским активностима, јасно је да је законодавац желео да спречи раширену праксу која је постојала до доношења новог Закона о спорту да се закључењем тзв. основног уговора у складу са законом (уговор који је регистрован у савезу) регулишу минимална права и обавезе и „небитне

⁷⁰ Здравствена способност ових спортиста се утврђује, тренутно, у складу са Правилником о утврђивању здравствене способности спортиста за обављање спортских активности и учествовање на спортским такмичењима, „Сл. гласник РС“, бр. 15/2012.

ствари“, а да се путем тзв. Анекса, који је у ствари самостални уговор који се нигде не региструје, утврђују „праве“ обавезе клуба према спортисти.⁷¹ С обзиром да циљ због којег је прописана форма уговора није само заштита интереса уговорних страна него и заштита интереса спортског савеза и других спортских организација које учествују у такмичењима, али и јавног интереса, сматрамо да се не могу применити ни одредбе чл. 67. ст. 3. и 4. ЗОО којима је прописана изузетна могућност важења појединих доцнијих усмених погодби. Из истих разлога није могућа примена ни одредби чл. 71. ст. 2. и 3. о изузетном важењу истовремених усмених погодби код формалних уговора, као ни одредбу чл. 73. ЗОО којом је регулисана могућност конвалидације ништавог уговора због недостатака прописане форме доцнијим извршењем уговора, у целини или у претежном делу.

За разлику од Закона о спорту из 2011. године који је форму уговора везивао за регистрацију уговора код надлежног националног гранског спортског савеза, што је подразумевало и оверу и депоновање уговора у савезу, нови Закон о спорту је, како смо већ претходно изнели, оверу уговора поверио јавним бележницима. То, међутим, не значи да не постоји никаква улога надлежног националног гранског спортског савеза у процесу закључења уговора. Тако је чл. 12. ст. 3. Закона о спорту утврђено да у случају закључења уговора између спортске организације и спортисте спортска организација је дужна да о томе без одлагања обавести надлежни национални грански спортски савез. Осим тога, Закон о спорту је у чл. 100. ст. 2. тач. 5) овластио надлежни национални грански спортски савез да својим спортским правилима уреди „начин и поступак регистровања уговора између спортисте и спортске организације“. непоштовање тих правила више нема за последицу ништавост уговора али зато може произвести бројне последице у домену остваривања права и обавеза у савезу.

Као пример могу послужити одредбе Регистрационог правилника Кошаркашког савеза Србије. Наиме, тим Правилником је прописано да се уговор и све измене и допуне уговора, укључујући и споразумни раскид уговора између играча и клуба региструје код КСС у Регистар играча КСС. Регистрација уговора се врши тако што уговорне стране депонују код КСС један оригиналан примерак овереног уговора, у року од 24 сата од овере, и потписују верификациони лист о депоновању уговора који садржи податке који се уписују у Регистар играча КСС. Службено лице савеза печатом КСС и својим потписом оверава верификациони лист. Службено лице КСС неће оверити верификациони лист и неће се извршити упис у Регистар играча КСС ако уговор није закључен у складу са Законом о спорту и Регистрационим правилником. Образац верификационог листа утврђује Комисија за такмичење

⁷¹ Према чл. 73. ст. 5. Регистрационог правилника КСС, изменама и допунама уговора (анексом уговора) између играча и клуба могу се регулисати само динамика и начин исплате зараде и других новчаних примања играча утврђених Правилником.

КСС. Приликом депоновања уговора клуб депонује и сва клупска нормативна акта на чију примену уговор упућује. Уколико већ депоновани клупски акт претрпи измене, клуб је обавезан да измењени акт депонује у КСС, да о измени обавести играча и да од њега има писмену потврду о пријему измењеног акта. Коначна одлука о престанку уговора или утврђивању ништавости уговора, донета у складу са Законом о спорту и Регистрационим правилником, уписује се у Регистар играча КСС на захтев једне од уговорних страна или по службеној дужности. Регистар играча води Комисија за такмичење КСС. Уговор се уписује у Регистар играча КСС даном депоновања уговора у КСС. У Регистар играча КСС уписују се следећи подаци о уговору: уговорне стране, датум закључења уговора, број и датум овере уговора, рок на који је уговор закључен (датум истека уговора), висина накнаде за развој код првог професионалног уговора, висина солидарне накнаде, спортски посредник који је учествовао у закључењу уговора, датум престанка уговора.⁷² Уговори и све измене и допуне уговора, укључујући и споразумни раскид уговора између играча и клубова производе дејство за органе КСС у односу на регистрацију играча за клуб и право наступа играча од дана депоновања и регистрације уговора код КСС у складу са Регистрационим правилником. Играч не може трпети штетне последице због чињенице да уговор није био депонован од стране клуба у КСС. У поступку по поднетом захтеву за раскид или поништај уговора, валидни су, ако се уговорне стране другачије не споразумеју, једино примерци уговора, укључујући и све измене и допуне уговора, који су депоновани у КСС.⁷³

Сваки уговор, па и уговор између спортисте и спортске организације се закључује, у складу са Законом о облигационим односима, путем давања понуде и прихватања понуде, на начелу слободе уговарања. У спортским правилима, међутим, појединих спортских савеза можемо наћи и одредбе о обавези „матичних“ клубова да „понуде“ играчу први професионални уговор када напуне 18 година. Таква пракса, која није регулисана Законом о спорту, није непозната у упоредном праву и карактеристична је за поједине спортове (нпр. кошарка). Она није недопуштена, сама по себи, али законитост таквих спортских правила зависи, по нашем мишљењу, од тога у којој мери се спортисти гарантује слобода уговарања и слобода избора занимања, односно да ли се и у којој мери спортиста излаже санкцијама и негативним последицама уколико одбије дату понуду клуба.

Као пример можемо, опет, навести правила из Регистрационог правилника КСС. Према чл. 63. и 80. тог Правилника, матични клуб, односно клуб у којем је играч био регистрован у тренутку када је напунио 18 година, има право првенства да потпише први уговор о професионалном ангажовању играча - уговор о раду (први професионални уговор) са играчем на његов 18. рођендан а

⁷² Видети чл. 74. Регистрационог правилника КСС.

⁷³ Чл. 75. Регистрационог правилника КСС.

најкасније 15 дана након 18. рођендана. Уговор може да се закључити са минималним роком од годину дана, а најдуже на четири године, односно четири (4) такмичарске сезоне од сезоне када је играч навршио 18. година. Клуб треба да изврши понуду играчу првог професионалног уговора путем препоручене поште са повратницом. Након тога клуб је дужан да обавести играча препорученом поштом, са повратницом, да је депоновао понуђени Уговор у канцеларију КСС-а. Канцеларија КСС-а је дужна да информацију о понуђеном Уговору постави на ВЕБ страницу КСС-а у року од 3 радна дана од депоновања Уговора. Уколико играч одбије да потпише понуђени први професионални уговор, клуб депонује понуђени Уговор и Анекс у Сектору такмичења КСС до истека 15-ог дана након 18-ог рођендана играча. Доказ о понуди првог уговора о професионалном ангажовању играча – уговора о раду путем препоручене поште са повратницом депонује се заједно са понуђеним уговором о професионалном ангажовању играча. Битни услов за коришћење права за понуду првог професионалног уговора су утврђени годишњи минимум бодова за зараду играча: за играче у износу од 5.000 бодова; за играчице у износу од 3.000 бодова. Вредност бода одређује Управни одбор пред сваки прелазни рок. Уколико матични клуб не поступи у складу са наведеним обавезама, или уколико играчу понуди надокнаду за професионално ангажовање (зараду) испод годишњег предвиђеног минимума, сматраће се да играчу није понуђен први професионални уговор. Клуб који не понуди играчу први професионални уговор нема право на накнаду за развој у случају да играч оствари прелазак у страни клуб, у складу са одредбама ФИБА. С друге стране, уколико играч који пуни 18 година одбије да потпише понуђени први професионални уговор у складу са Регистрационим правилником, и жели да оствари међународни прелазак, примениће се прописи ФИБА о утврђивању одговарајућег износа накнаде за развој при међународном преласку играча.

Новину у Закону о спорту из 2016. представља и одредба да малолетни спортиста при закључењу и извршењу⁷⁴ уговора о раду са спортском организацијом ужива посебну заштиту прописану законом којим се уређују услови за заснивање радног односа и рад лица млађих од 18 година (чл. 10. ст. 4. ЗС). Према чл. 25. Закона о раду, радни однос са лицем млађим од 18 година живота може да се заснује уз писмену сагласност родитеља, усвојиоца или староца, ако такав рад не угрожава његово здравље, морал и образовање, односно ако такав рад није забрањен законом. Лице млађе од 18 година живота може да заснује радни однос само на основу налаза надлежног здравственог органа којим се утврђује да је способно за обављање послова за које заснива радни однос и да такви послови нису штетни за његово здравље. Трошкове лекарског прегледа лица млађег од 18 година која су на евиденцији

⁷⁴ Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад младих, "Службени гласник РС", број 102 од 20. децембра 2016. Млади, у смислу овог правилника, јесте свако лице старости од најмање 15 година, а највише 18 година.

незапослених коју води републичка организација надлежна за запошљавање – сноси та организација. Међутим, наведена одредба чл. 24. Закона о раду мора да се, по нашем мишљењу, тумачи у складу са одредбама чл. 10. ст. 6, чл. 19. ст. 4. и чл. 22. ст. 1. Закона о спорту, односно да је за заснивање радног односа малолетног спортисте потребна писана сагласност оба родитеља, односно старатеља, да се пре закључења уговора мора утврдити општа и посебна здравствена способност малолетног спортисте од стране надлежне здравствене службе или завода надлежног за спорт и медицину спорта (Републичког завода за спорт и медицину спорт или Покрајинског завода за спорт и медицину спорта) и да ће се заснивање радног односа закључењем уговора о раду сматрати штетним за здравље малолетног спортисте уколико би професионално бављење спортским активностима угрозило или погоршало његово здравствено стање.

Спортска организација заснива са професионалним спортистом радни однос закључењем уговора о раду. Заступник спортске организације је дужан да са спортистом који заснива радни однос закључи уговор о раду (у складу са законом о спорту и Законом о раду) пре ступања на рад и да га пријави организацији обавезног социјалног осигурања, у складу са законом. Имајући у виду специфичности радног односа професионалних спортиста, поставља се питање да ли се може сматрати, у складу са чл. 32. Закона о раду, да је спортиста који испуњава услове да се сматра професионалним спортистом у складу са чл. 3. ст. 1. тач. 9) Закона о спорту засновао радни однос са спортском организацијом на неодређено време даном ступања на рад, ако спортска организација не закључи са њим уговор о раду или закључи неки други уговор. Ми сматрамо да то није могуће, из више разлога. Прво, према ставу наше судске праксе, сваки рад без уговора о раду не води заснивању радног односа. Рад ван радног односа је и рад на повременим и привременим пословима и рад на основу уговора о делу. Уколико се не ради о тој врсти рада или посла, потребно је да тако успостављен однос између запосленог и послодавца, по својој садржини и квалитету, има све карактеристике радног односа. У том смислу, потребно је, не само уредно и савесно обављање одређених послова и воља запосленог да те послове обавља, већ и сагласност послодавца за успостављање таквог радног односа, односно таквог рада, јер послодавац је тај који одлучује да ли има потребу за запошљавањем нових радника. Дакле, као изузетак од правила да се радни однос заснива уговором о раду, рад код послодавца без уговора о раду, који би водио заснивању радног односа у смислу члана 32. Закона о раду, морао би имати карактеристике радног односа, како у погледу квалитета рада, тако и у погледу права и одговорности који произилазе из радног односа, као што је радно време, зарада, накнада зараде и друга примања из радног односа и др.⁷⁵ Друго, бављење спортским

⁷⁵ Из Решења Апелационог суда у Београду Гж1. 3199/10 од 17. 10. 2010. године, http://www.poslovnibiro.rs/files/File/SUDKSA_PRAKSA/1.%20RADNO%20PRAVO.pdf, стр. 21.

активностима у складу са уговором о бављењу спортом сматра се радом ван радног односа, у складу са законом (чл. 10. ст. 8. ЗС), при чему висина новчане накнаде спортисти за бављење спортским активностима није ничим ограничена (в. чл. 17. ст. 2. ЗС). Треће, Закон о спорту у чл. 10. ст. 10. изричито прописује да је ништав уговор између спортисте и спортске организације који је закључен супротно одредбама Закона о спорту. Четврто, према чл. 13. ст. 1. Закона о спорту, професионални спортиста може засновати радни односа са спортском организацијом искључиво на одређено време, најдуже до пет година. Тај рок је прописан, пре свега, у интересу спортисте, имајући у виду како међународна спортска правила тако и одредбе чл. 11. ст. 1. и чл. 50. ст. 3. ЗС које онемогућавају спортисту да пређе у другу спортску организацију све док је везан уговорном обавезом према свом клубу. Томе треба додати и одредбу чл. 12. ст. 3. ЗС према којој уговор између спортисте и спортске организације може бити једнострано раскинут само у случају неиспуњења уговорних обавеза од друге стране.

У спортској пракси западноевропских земаља, спортиста и клуб закључују, по правилу, уговор (посебно уговор о раду) потписивањем типског формулара који је припремио надлежни спортски савез. Права и обавезе уговорних страна су тим формуларима детаљно регулисана за највећи број питања, и у суштини уговорницама остаје да индивидуално одреде још само висину примања спортисте, начин исплате и време трајања уговора. Таква пракса се од стране спортских савеза правда тиме да се само са садржински идентичним уговорима између спортиста и спортских клубова може постићи један од основних циљева спортског савеза да осигура једнакост шанси у спортским такмичењима. Онда када се закључује колективни уговор за одређену лигу, саставни део тог колективног уговора је и типски уговор између играча и клуба. Имајући у виду такву праксу, али и чињеницу да се у домаћем спорту „не практикује“ закључење посебних колективних уговора у спорту, ЗС је у чл. 100. ст. 2. тач. 5) прописано овлашћење за надлежне националне гранске спортске савезе да утврђују опште (минималне) услове за закључење уговора између спортиста и спортских организација. Такви општи услови за закључење уговора имају статус спортских правила у смислу чл. 3. ст. 1. тач. и чл. 100. ЗС, али и статус општих услова формуларних уговора из чл. 142. ЗОО. Самим тим, утврђени и објављени општи услови за закључење уговора између спортиста и спортских организација непосредно се примењују на све спортисте и спортске организације које су обухваћене надлежношћу надлежног националног спортског савеза (чл. 6. ст. 2. ЗС), али ако одредбе општих услова нису у складу са законом, непосредно се примењују одредбе закона (чл. 34, у вези чл. 98. ст. 3. ЗС). С друге стране, утврђени општи услови за закључење уговора подлежу судској, односно арбитражној контроли у случају спора, у складу са чл. 143. ЗОО.

4. Садржина уговора

Да би уговор произвео правно дејство у њему морају бити одређени битни елементи уговора, односно морају бити утврђене основне обавезе уговарача. О којим обавезама је реч, зависи од статуса спортисте и врсте уговора који се закључује са спортском организацијом. При том, треба водити рачуна да ће у пракси садржина уговора у многим тачкама бити унапред утврђена путем спортских правила надлежног националног гранског спортског савеза, односно општим (минималним) условима за закључење уговора утврђених путем спортских правила савеза.

Када је у питању уговор између професионалног спортисте и спортске организације, пошто је реч о уговору о раду, његова садржина се одређује првенствено у складу са Законом о раду.⁷⁶ Закон о спорту садржи, међутим, одредбу којом се битно одступа од општег режима радних односа када је у питању зарада професионалних спортиста. Наиме, чл. 13. ст. 4. ЗС је утврђено да уговором о раду професионални спортиста и спортска организација утврђују зараду и друга примања у складу са Законом о спорту и законом којим се уређује рад. Суштина је, међутим, у одредби чл. 13. ст. 7. ЗС којом је прописано шта се не сматра зарадом спортисте, односно шта су то тзв. „друга примања“ спортисте. То питање је од суштинског значаја и за клуб и за спортисту пошто су пореска давања битно различита када је реч о заради и када се ради о другим примањима. Под другим примањима професионалног спортисте се сматрају новчана и друга награда за постигнуте спортске резултате, накнада трошкова смештаја, исхране и путовања за време спортских припрема и спортских такмичења, новчана и друга накнада на име закључења уговора, накнада за коришћење лика спортисте и друга слична примања.

Уговором о бављењу спортом спортиста такмичар аматер и спортска организација утврђују, у складу са спортским правилима, нарочито: новчану накнаду за бављење спортским активностима, новчане и друге награде за постигнуте спортске резултате, накнаде трошкова смештаја и исхране за време спортских припрема и спортског такмичења, накнаду за закључење уговора и накнаду за коришћење лика спортисте (чл. 17. ст. 2. ЗС). Према спортским правилима, на пример, Кошаркашког савеза Србије, износ новчане накнаде спортисти за бављење кошарком утврђује се за сваку такмичарску сезону. Према спортским правилима свим наших надлежних националних гранских спортских савеза, битан елемент уговора је и рок на који се уговор закључује.

Уговором о стипендирању малолетног спортисте за спортско усавршавање утврђује се, у складу са спортским правилима, нарочито: новчана стипендија и накнада трошкова смештаја и исхране за време спортских припрема и

⁷⁶ Уговор о раду закључује се у писаном облику и садржи одредбе о дану почетка рада, заради, условима рада, радном месту, могућности распоређивања и о другим питањима, обавезама и одговорности на раду и у вези са радом.

спортског такмичења (чл. 17. ст. 3. ЗС). Према спортским правилима, на пример, Кошаркашког савеза Србије, износ новчане стипендије не може бити бањи од једне десетине просечне зараде на нивоу Републике Србије утврђене од стране републичког органа надлежног за послове статистике за децембар претходне године (чл. 82. ст. 4. Регистрационог правилника). И код овог уговора према спортским правилима свим наших надлежних националних гранских спортских савеза, битан елемент уговора је и рок на који се уговор закључује.

Када се упореде наведене одредбе Закона о спорту из 2016. са онима из Закона о спорту из 2011. године може се уочити суштински другачије решење када је у питању накнада спортисти за закључење уговора. Док је ЗС из 2011. допуштао да се накнада за закључење уговора регулише не само „основним“ уговором између спортисте и спортске организације већ и посебним уговором, при чему та накнада мора бити једнократна ако је у питању професионални спортиста,⁷⁷ ЗС из 2016. године утврђује да се таква накнада може уговорити искључиво у „основном уговору“, односно мора бити саставни део уговора о раду (не мора бити једнократна већ може бити исплаћивана и у ратама), односно уговора о бављењу спорта, при чему се та накнада у опште не помиње при одређењу садржине уговора о стипендирању малолетног спортисте за спортско усавршавање.⁷⁸ Сматрамо да су решења ЗС из 2016. године исправнија и боље штите интересе спортиста. Решења ЗС из 2011. године су у суштини „легализовала“ праксу наших клубова да са спортистима закључују уговора којим се утврди „минимална“ накнада спортисти за спортско ангажовање у спортској организацији (зарада, накнада за бављење спортом, стипендија), да би се истовремене „приликом“ закључења тог уговора закључио и други уговору коме су кроз вид накнаде за закључење уговора дефинисана „стварна“ новчана давања спортске организације ка спортисти. То је стварала огромне проблеме када дође до спора у вези раскида уговора због неиспуњења обавеза од стране спортске организације.

Када се ближе погледају одредбе ЗС из 2016. године које се односе на садржину уговора лако је уочити да се у њима, у ствари, наводе обавезе спортске организације према спортисти, док се обавезе спортисте посебно не помињу. Разлог је, чини нам се, једноставан. Када се погледају називи уговора, основна обавеза спортске организације (исплата зараде, стипендије за спорско усавршавање, накнаде за бављење спортом), основни циљ због кога се уговор и закључује (да се спортиста професионално или аматерски бави у спортској организацији спортским активностима, укључујући и учешће у спортским такмичењима за спортску организацију) и саме дефиниције из ЗС спортске активности, спортисте и спортисте такмичара, основна обавеза спортисте је увек иста: да се бави спортским активностима (аматерски или професионално)

⁷⁷ Видети чл. 12. и 16. Закона о спорту из 2011. године.

⁷⁸ Видети чл. 13. и 17. ЗС.

у оквиру спортске организације, односно да кроз организовано учешће у активностима спортске организације изражава или побољшава сопствену физичку спремност и духовно благостање, ствара друштвене односе и учествује на спортским такмичењима, постижући при том спортске резултате.⁷⁹

На крају, када се закључује уговор између спортисте и спортске организације и дефинишу међусобне обавезе, треба водити рачуна да ЗС изричито и на најшири могући начин забрањује дискриминацију спортисте.⁸⁰ Забрањена је свака непосредна и посредна дискриминација спортиста, по било ком основу, на отворен или прикривен начин, а која се заснива на неком стварном или претпостављеном личном својству. Забраном дискриминације обухваћена је и забрана дискриминације професионалних спортиста и спортиста који желе то да постану у погледу запошљавања, зараде или услова рада, осим када се прављење разлике, односно стављање спортисте у неповољнији положај у односу на друге спортисте у истој или сличној ситуацији темељи на самој природи или стварним и одлучујућим условима обављања одређене спортске активности, а циљеви који се тиме желе постићи јесу оправдани. Одредбе уговора између спортисте и спортске организације које представљају дискриминацију спортисте – ништаве су. Спортиста има право на накнаду штете коју претрпи актима дискриминације од стране спортске организације.⁸¹

5. Рок на који се уговор закључује

Законом о спорту је прописан максимални рок на који се може закључити уговор о раду са професионалним спортистом и уговор о стипендирању малолетног спортисте за спортско усавршавање. Професионални спортиста заснива радни однос са спортском организацијом закључењем уговора о раду, на одређено време, најдуже до пет година.⁸² По истеку овог периода, професионални спортиста може поново да закључи уговор са истом или другом спортском организацијом. Прекиди рада краћи од 30 дана не утичу на трајање радног односа.⁸³ Ограничење времена на који се уговор о раду закључује било је потребно најмање из два разлога: 1) према правилима већине

⁷⁹ Видети чл. 3. ст. 1. та. 1) 7)-10) и чл. 9. Закона о спорту.

⁸⁰ Са становишта Закона о спорту забрањена је и дискриминацију спортске организације, али у уговорним односима између спортисте и спортске организације она је тешко замислива.

⁸¹ Видети чл. 4. Закона о спорту.

⁸² „У члану 33. Закона о раду, којим је одређено шта уговор о раду садржи, не наводи се као битан елемент разлог заснивања радног односа на одређено време. Уговор о раду мора да садржи, између осталог, начин заснивања радног односа и трајање уговора о раду на одређено време.“ (Из пресуде Врховог касационог суда, Рев. II 827/10 од 05.05.2011, стр. 21).

⁸³ Видети чл. 13. ст. 1. и 2. ЗС.

међународних спортских федерације, професионални уговори се закључују за период од најмање једне до највише пет године; 2) интерес је српског спорта да што дуже задрже у земљи младе играче, а то је према спортским правилима могуће само ако имају важећи уговор. Када је, пак, у питању уговор о стипендирању за спортско усавршавање може да се закључи најдуже до стицања пунолетства спортисте (чл. 17. ст. 3. Закона о спорту. Закон о спорту није регулисао рок на који се закључују уговори о бављењу спортом са спортистима аматерима.

Наведена законска решења не значе да се спортским правилима надлежних националних спортских савеза не могу, у складу са спортским правилима надлежних међународних спортских савеза, утврдити и краћи рокови на које се могу закључити уговори о раду са професионалним спортистима и уговори о стипендирању за спортско усавршавање са малолетним спортистима, од оних прописаних, као и да се не може утврдити минимални рок на који се ти уговори могу закључити. Такође, то што Закон о спорту није прописао рок на који се закључује уговор о бављењу спортом не значи да се спортским правилима не може тај рок утврдити. Према чл. 100. ст. 2. тач. 7) и 11) Закона о спорту, надлежни национални грански спортски савези су овлашћени да, у оквирима закона, утврде статус спортиста и минималне услове за закључење уговора са спортским организацијама.

Као пример можемо навести одредбе Регистрационог правилника Кошаркашког савеза Србије из 2017. године. Према том Правилнику:

- Професионални играч заснива радни однос са клубом закључењем уговора о раду - уговора о професионалном ангажовању, на одређено време, најдуже до четири (4) година. По истеку овог периода, професионални играч може поново да закључи уговор са истом или другом спортском организацијом (чл. 79. стр. 3);

- Уговор о стипендирању малолетног играча за спортско усавршавање (уговор о стипендирању) може се закључити са играчем који има навршених 12 година живота, на период од 1 до 5 године, и може трајати најдуже до стицања пунолетства играча (чл. 82. ст. 1)

- У наведене рокове важности уговора се не рачуна.⁸⁴

1) временски период у којем је играч био под казном забране играња изреченом од стране клуба (дужом од 6 месеци), која је правовремено депонована у надлежном савезу,

2) временски период проведен под временском казном забране играња (дуже од 6 месеци), изреченом од стране надлежног органа КСС или ФИБА,

3) време које играч проведе у иностранству без писмене дозволе клуба,

4) време проведено у затвору уколико је играч осуђен на више од 6 месеци затвора,

5) време које играчица проведе на породилском одсуству,

⁸⁴ Чл. 76. Регистрационог правилника КСС

б) временски период под којим је играч био под казном забране играња коју је изрекао КСС или ФИБА.

При одређивању рока важности уговора води се рачуна да он истекне пре почетка прелазног рока

6. Врсте уговора

Према Закону о спорту Републике Србије, спортиста и спортска организација могу закључити један од три уговора, у зависности од статуса спортисте:⁸⁵

- уговор о стипендирању за спортско усавршавање – малолетни спортиста аматер;

- уговор о бављењу спортом – спортиста аматер;

- уговор о раду – професионални спортиста.⁸⁶

Спортиста и спортска организација могу закључити само један уговор за бављење спортисте спортским активностима у спортској организацији (од наведених), у складу са Законом о спорту, уз санкцију ништавости уговора (чл. 10. ст. 9. и 10. Закона о спорту).

Када се погледају одредбе Закона о спорту којима су регулисани уговори између спортиста и спортских организација може де закључити да је реч о формалним, консесуалним, обострано обавезујућим, теретним, каузалним, дуготрајним, главним, сложеним, посебним, индивидуалним и типским уговорима. Законом о спорту је тим уговорима дат тачно одређени назив и спортисти и спортске организације могу искључиво закључивати неки од тих уговора, када се спортиста уговором ангажује да се бави спортским активности у спортској организацији и за спортску организацију. То не искључује могућност да између спортисте и спортског клуба постоји и неки други именовани или неименовани уговор, али се он не може сматрати „уговором

⁸⁵ О тим уговорима више видети, посебно са становишта аутономног спортског права, Ђурђевић Н., Мићовић М., Вуковић З., *Уговори у спорту*, Крагујевац, 2015.

⁸⁶ Према скоро општеприхваћеном схватању у западноевропским земљама, однос професионалног спортисте и спортске организације има све одлике радног односа. Он се темељи на уговору у раду и подлеже општим правилима радног права, пошто професионално бављење спортом јесте рад посебне врсте (Видети: Boerner, L., *Berufssportler als Arbeitnehmer*, Darmstadt, 1969, стр. 104; Sutter, T., *Rechtsfragen des organisierten Sports unter besonderer Beruecksichtigung des Einzelarbeitsvertrages*, Bern, 1984, стр. 150; Schuechter, F., *Haftung fuer gefaerliche Taetigkeit und Haftung ohne Verschulden (Das italienische Recht als Vorbild fuer das schweizerisches?)*, Bern, 1990, стр. 204; Moritz, K., *Zulaessigkeit langfristiger Arbeitsverträge im Berufsfußball*, Magisterarbeit, Universitaet Hamburg, 2005, <http://www.sportrecht.org/Publikationen/MenkeMagisterarbeit.pdf>; Westermann, H. P., *Der Sportler als Arbeitnehmer besondere Art - Zur Durchdringung von arbeitsrechtlichen Regelungen durch vereins- und verbandsautonome Bestimmungen*, у: *Sport als Arbeit*, herausgegeben von Eike Reschke, Heidelberg, 1985, стр. 35).

између спортисте и спортске организације“ којим су регулисана права, обавезе и одговорности спортиста аматера у обављању спортских активности, у смислу чл. 10. ст. 1. и 3. Закона о спорту. Спортисту аматер који нема закључен са клубом уговор о бављењу спортом или уговор о стипендирању за спортско усавршавање треба сматрати спортистом аматером „који се бави спортским активностима као члан спортског удружења, без уговора“, и може прећи у другу спортску организацију у првом наредном прелазном року (чл. 11. ст. 1. и чл. 50. ст. 2. ЗС. Свако друго тумачење би обесмислило примену ЗС на односе спортиста и спортских организација (пре свега заштитних одредби),

С обзиром да се у пракси често не поштује законске одредбе о врстама уговора који се закључују између спортских организација и спортиста, укључујући и праксу одређених националних спортских савеза да својим спортским правилима предвиђају обавезу закључење између спортисте и спортске организације уговора који нису регулисани ЗС, у члану 10. ст. 10. ЗС је прописано да је ништав уговор спортске организације и спортисте који је закључен супротно одредбама ЗС. Тако се, на пример, у пракси често предвиђа да се између професионалног спортисте и спортске организације закључује уговор о професионалном игрању, односно уговор о професионалном ангажовању, уместо уговор о раду. Додуше, погрешан назив, односно погрешна правна квалификација неког уговора не мора да значи сама по себи и аутоматску ништавост уговора уколико из садржине уговора јасно произилази да је реч о одређеној врсти уговора. Интересантно је у том погледу решење из чл. 70. ст. 1. и чл. 79. ст. 1. Регистрационог правилника Кошаркашког савеза Србије из 2017. године према коме се између професионалног играча и клуба закључује „уговор о професионалном ангажовању играча – уговор о раду“. Да је ту реч искључиво о уговору о раду види се већ из одредбе чл. 79. ст. 3. Регистрационог правилника којом је утврђено: „Професионални играч заснива радни однос са клубом закључењем уговора о раду - уговора о професионалном ангажовању, на одређено време, најдуже до четири (4) година.“ Оваква формулација је коришћена због терминологије коју користи ФИБА за означавање уговора који се закључује између професионалног играча и клуба.

Бављење спортским активностима у складу са уговором о бављењу спортом сматра се радом ван радног односа, у складу са законом (чл. 10. ст. 8. ЗС). Рад ван радног односа регулисан је Законом о раду. Самим тим, поставља се питање смисла и домашаја одређења да је бављење спортом путем уговора о бављењу спортом рад ван радног односа, као и питање да ли уговор о бављењу спортом представља посебну врсту уговора поред оних наведених у Закону о раду или потпада под неки од њих. Основни смисао одређења, по нашем мишљењу, да је бављење спортом на основу уговора о бављењу спортом рад ван радног односа лежи у наглашавању да иако спортиста формалноправно има статус аматера он суштински има положај тзв. полупрофесионалца, те да, с тога, на његов правни положај треба применити све законске одредбе које се

односе на рад ван радног односа (пореске обавезе, осигурања и др.) које нису у супротности са одредбама Закона о спорту. Спортиста који се бави спортом за новчану накнаду коју добија од стране спортског клуба који га уговором ангажује⁸⁷, суштински гледано, пружа том клубу одређене, спортским правилима и уговором дефинисане спортске услуге, у виду одређеног рада за потребе клуба ван радног односа. С друге стране, ако се погледају одредбе Закона о раду којима је регулисан рад ван радног односа, може се закључити да је уговор о бављењу спортом *sui generis* уговор који се не може подвести ни под један од прописаних уговора. Бављење спортским активностима за одређени клуб није ни „повремене ни привремене“ посао у клубу нити је „ван делатности“ клуба, тако да се не могу применити одредбе чл. 197. и 199. Закона о раду.

*Nenad Đurđević, Ph.D., Full-time Professor
Faculty of Law, University of Kragujevac*

CONCLUSION OF CONTRACT BETWEEN PLAYERS AND SPORT CLUBS ACCORDING TO THE LAW ON SPORT OF THE REPUBLIC OF SERBIA FROM 2016.

Summary

Since there can be no sport without players, for efficient functioning of sport system, based upon the fundamental values of sport and sporting spirit, it is of essential importance to regulate relationship between the players and their sports organization (clubs) appropriately. New Law on Sport from 2016. has replaced previous Act from 2011 and it has regulated the relationship between the players and sport organizations in significantly different way comparing to previous law. All players can be divided into amateur and professional players. An amateur player need not to be in contractual relation with his/her club, but it is possible to conclude two contracts: scholarship contract for underage player to improve sport performance and contract on performance of sporting activity. For the status of an amateur player, it is not important if he/she receives compensation for sport performance, noting that going in for sporting activity according to the contract on performance of sporting activity is considered as work outside the employment in accordance to law. If a player performs sporting activity in the form of basic

⁸⁷ Закон о спорту у чл. 35. ст. 1. тач. 1) управо стриктно разликује учлањено од „уговором ангажованих“ спортиста.

employment, he/she has the status of professional player, and the relationship between him/her and the sport club is regulated by employment contract. In his paper, the author analyzes the provisions of Law on Sport from 2016. about the status of players and contract they enter into with their clubs. This work indicates the problems that exist in the practice.

Key words: *sport, player, Law on Sport, contracts, sport clubs.*

Литература

- Boerner, L., *Berufssportler als Arbeitnehmer*, Darmstadt, 1969.
- Влашковић, В., *Начело најбољег интереса детета у породичном праву*, докторска дисертација, Правни факултет у Крагујевцу, 2014.
- Gardiner, S. i dr., *Sports Law*, Second Edition, London, 2001.
- Ђурђевић Н., Мићовић М., Вуковић З., *Уговори у спорту*, Крагујевац, 2015.
- Живковић, Б., *Међусобни однос закона, колективног уговора и уговора о раду*, Социјална права и европске интеграције, Зборник радова удружења за радно право и социјално осигурање Србије, Златибор, 2011.
- Ивошевић, З., Ивошевић, М., *Коментар Закона о раду*, Београд, 2006.
- Moritz, K., *Zulässigkeit langfristiger Arbeitsverträge im Berufssfußball*, Magisterarbeit, Universitaet Hamburg, 2005.
- Reschke, E., *Zur Entwicklung des Amateur-status – Amateursportler als Vertragssportler?*, у: Sport als Arbeit, Herausgegeben von Eike Reschke, Heidelberg, 1985.
- Heubeck, T., Scheuer, J., *Incentive Contracts in Team Sports – Theory and Practice*, <http://eale2002.phs.uoa.gr/papers/Heubeck%20&%20Scheuer.pdf>.
- Chapelle, J. L., *Autonomy of sport in Europe*, Council of Europe Publishing, 2010.
- Sutter, T., *Rechtsfragen des organisierten Sports unter besonderer Beruecksichtigung des Einzelarbeitsvertrages*, Bern, 1984.
- Schuechter, Ф., *Haftung fuer gefaerliche Taetigkeit und Haftung ohne Verschulden (Das italienische Recht als Vorbild fuer das schweizerisches?)*, Bern, 1990.
- Westermann, H. P., *Der Sportler als Arbeitnehmer besondere Art - Zur Durchdringung von arbeitsrechtlichen Regelungen durch vereins - und verbandsautonome Bestimmungen*, у: Sport als Arbeit, herausgegeben von Eike Reschke, Heidelberg, 1985.

Електронски извори

- http://hms.hr/wp-content/uploads/2015/02/1.-Olimpijska_povelja_2015-1.pdf
- http://www.fss.rs/documents/pravilnik_o_statusu_igraca18.pdf.
- http://hms-cff.hr/files/documents/3617/2005%20Obja%C5%A1njenje%20FIFA%20Pravilnika%20o%20statusu%20i%20transferima%20igra%C4%8Da_v3.pdf.
- https://www.dfb.de/fileadmin/_dfbdam/57078-06_Spielordnung.pdf.
- http://www.fss.rs/documents/statut_fss.pdf.

Ненад Бурђевић, Закључивање уговора између спортиста и спортских организација према Закону о спорту РС из 2016. године (стр. 337-376)

https://pulse-static-files.s3.amazonaws.com/premierleague/document/2017/08/11/c494a26e-b573-41e4-bcd2-daf0ca76a00d/PL_Handbook_2017-18_Digital-4-.pdf

https://www.dfb.de/fileadmin/_dfbdam/121258-

[Mustervertrag_fuer_Vertragsspieler_\(Stand_06.2016\).pdf](#)

http://www.sfl.ch/fileadmin/user_upload/Allgemeine_Vertragsbedingungen_Arbeitsvertrag_Nichtamateuer-Spieler_SFV.pdf

<http://sport-pgz.hr/wp->

[content/uploads/2009/07/HOO_autonomija_olimpijskog_i_sportskog_pokreta.pdf](#)

<http://www.kss.rs/wp-content/uploads/Registracioni-Pravilnik-KSS.pdf>

<http://www.propisionline.com/Practice/Decision/25902>

http://www.poslovnibiro.rs/files/File/SUDKSA_PRAKSA/1.%20RADNO%20PRAVO.pdf

Правни извори

Закон о спорту, Сл. гласник РС, бр. 24/2011.

Закон о спорту, Сл. гласник РС, бр. 10/2016.

Закон о раду, Службени гласник РС" бр. 24 од 15. марта 2005, 61 од 18. јула 2005, 54 од 17. јула 2009, 32 од 8. априла 2013, 75 од 21. јула 2014, 13 од 24. фебруара 2017 - УС, 113 од 17. децембра 2017.

Закон о оверавању потписа, рукописа и преписа, Сл. гласник РС, бр. 93/2014 и 22/2015.

Породични закон, Службени гласник РС, бр. 18/05, 72/11 – др. закон и 6/15.

Уредби о Класификацији делатности, Сл. гласник РС, бр. 54/2010.

Правилник о ближим условима за обављање спорских активности и спортских делатности, Службени гласник РС", број 42 од 4. маја 2017.

Правилник о спортским гранама и областима спорта у Републици Србији и спортским дисциплинама у оквиру спортских грана и области спорта, Сл. гласник РС, бр. 51/16, 95/16 и 59/17.

Правилник о надлежним националним спортским савезима за спортске гране и области спорта у Републици Србији, Сл. гласник РС, бр. 95/2016.

Правилник о утврђивању здравствене способности спортиста за обављање спортских активности и учествовање на спортским такмичењима, Сл. гласник РС, бр. 15/2012.

Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад младих, Службени гласник РС, број 102 од 20. децембра 2016.

Јавнобележнички пословник, Сл. гласник РС, бр. 62/2016 и 66/2017.